

ASUKKAIDEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTA,
YHTEISÖLLISYYDESTÄ JA KANSALAISTOIMINNASTA
Demokratiapilottihanke 2013 Itä-Pasilassa

Heidi Jokinen

ASUKKAIDEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTA,
YHTEISÖLLISYYDESTÄ JA KANSALAISTOIMINNASTA
Demokratiapilottihanke 2013 Itä-Pasilassa

Heidi Jokinen
Opinnäytetyö, kevät 2014
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Jokinen, Heidi. Asukkaiden kokemuksia osallisuudesta, yhteisöllisyydestä ja kansalaistoiminnasta. Demokratiapilotti-hanke 2013 Itä-Pasilassa. Helsinki, kevät 2014, 58s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten lähidemokratiahankkeen pilottivaihe on vaikuttanut Itä-Pasilalaisten aktiivisten asukkaiden osallisuuteen kansalaistoiminnassa sekä yhteistyöhön Helsingin kaupungin kanssa. Tavoitteena oli tuoda näkyväksi lähidemokratian merkitys alueellisessa yhdyskuntatyössä sekä osoittaa asukkaiden osallisuuden panos lähidemokratiatoiminnassa. Tarkoitus oli kerätä tietoa aktiivisten asukkaiden osallisuuden, yhteisöllisyyden ja vaikuttamistyön kokemuksista sekä lähidemokratian toteutumisesta asuinalueella Itä-Pasilassa.

Opinnäytetyön aineiston hankinnassa, analyysissa ja raportoinnissa käytettiin etnografista lähestymistapaa. Aineistoa kerättiin vuoden 2013 elokuusta alkaen havainnoiden ja teemahaastattelulla. Haastateltavina oli seitsemän Itä-Pasilan aktiivista asukasta.

Asukkaiden kokemuksista kävi ilmi, että he odottivat lähidemokratiahankkeelta enemmän näkyvyyttä, konkreettisia toimia ja taloudellista tukea. Asukkaille oli hyvin tärkeää olla osallisina hankkeessa, mutta toiveena oli saada jatkuvuutta alueelliselle kehittämistyölle. Asukkaat kokivat osallisuuden mahdollisuuksien sekä jonkinlaisen yhteisöllisyyden lisääntyneen hiukan demokratiapilotin aikana, mutta eivät kokeneet vaikuttamismahdollisuuksien kasvaneen samassa suhteessa.

Opinnäytetyöstä selviää, että asukkaat kokivat lähidemokratia-sanana vieraksi, jolloin osallistumismahdollisuudet jäivät monelta asukkaalta käyttämättä. Asukkaat pitivät kansalaisvaikuttamista ja alueellista yhteistyötä tärkeänä kehittämisen kohteena. Alueella toimivan Pasilan asukastalon merkitys toiminnan sekä yhteisöllisyyden lisääjänä nähtiin tärkeänä kehittämisen kohteena. Yhteistyön lisääminen ja taloudellinen tuki nousivat asukkaiden odotuksista Helsingin kaupungille päällimmäisiksi toiveiksi.

Asiasanat: osallisuus, yhteisöllisyys, kansalaisvaikuttaminen, lähidemokratia, etnografia, voimaantuminen, yhteisöllinen aluetyö, asukastalo.

ABSTRACT

Jokinen, Heidi. The inclusion, the sense of community and civic activities as experienced by residents. Democracy pilot project 2013 in East-Pasila. Helsinki, Spring 2014, 58 p., 4 appendices. Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

The object of this thesis was to analyze the impact of the grassroots democracy project in the life of residents in East-Pasila area. The aim of this thesis was also to find out information that show if there are any changes in the social inclusion, the sense of community and advocacy.

This qualitative study was conducted as ethnographic research in which data was collected by observing and interviewing residents. Observations were made from August 2013 until March 2014. Seven persons were interviewed in February 2014.

The results showed that residents expected more exposure, concrete actions and financial support from grassroots democracy project. This project was very important for the residents and they hope to continue to take part in the regional development work. They thought that their opportunities for inclusion and the sense of community have slightly increased. Residents did not think that empowerment opportunities have increased in the proportion.

The thesis shows that many residents did not take a part in activities, because the word grassroots democracy was not familiar with them. The residents main wishes were to have more co-operation and financial support from the city of Helsinki.

Key words: social inclusion, sense of community, citizen participation, grassroots democracy, ethnography, empowerment, communal regional work, community house.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN KOLME KESKEISTÄ NÄKÖKULMAA.....	8
2.1 Osallisuus	8
2.2 Yhteisöllisyys alueellisen yhdyskuntatyön näkökulmasta.....	10
2.3 Lähidemokratia	15
3 LÄHIDEMOKRATIAHANKKEEN TOTEUTUMINEN ITÄ-PASILASSA.....	17
3.1 Helsingin kaupunki ja demokradiapilottihanke	17
3.2 Itä-Pasila demokradiahankkeen pilottikokeilussa.....	17
4 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS	19
4.1 Itä-Pasila alueena	19
4.2 Pasilan Asukastalo toiminnan mahdollistajana.....	19
4.3 Lähidemokratia-toimintaa Itä-Pasilassa	21
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	24
5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite.....	24
5.2 Laadullinen tutkimus ja etnografinen lähestymistapa.....	25
5.3 Aineiston keruumenetelmät	26
5.3.1 Havainnointi osana aineiston keruuta	26
5.3.2 Haastattelut.....	27
5.4 Aineiston analyysi.....	30
6 TUTKIMUSTULOKSET	32
6.1 Osallistumisen lähtökohdat asukkailla.....	32
6.2 Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet	33
6.3 Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet yhteisössä.....	34
6.4 Yhteistyön kokeminen demokradiahankkeessa	35
6.5 Osallisuuden kokeminen yksilön näkökulmasta	37
6.6 Vaikuttamismahdollisuudet yhteistyökumppaneiden kanssa.....	38
6.7 Henkilökohtaisten ominaisuuksien merkitys yhteistyössä.....	42
6.8 Ajatuksia ja toiveita alueelliseen kehittämistyöhön.....	44

7 JOHTOPÄÄTÖKSET	46
7.1 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen	46
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	46
7.3 Aikaisempiin tutkimuksiin vertaaminen	49
8 POHDINTA	51
8.1 Oma rooli tutkimuksessa.....	51
8.2 Ammatillinen kasvu	52
8.3 Kehitysideoita	53
8.4 Lopuksi.....	54
LÄHTEET	55
LIITE 1: Saatekirje.....	59
LIITE 2: Taustatietolomake	60
LIITE 3: Haastattelurunko	61
LIITE 4. Teemoittelukuvio	62

1 JOHDANTO

Omalla lähiympäristöllä ja asukkaiden hyvinvoinnilla voidaan nähdä laajempiakin merkityksiä ihmisten toimintakyvylle ja kehitykselle koko yhteiskunnassa. Yhteisössä asukkaiden yhteistoiminta voi toimia parhaimmillaan voimaannuttavana tekijänä, jolloin epätasapaino asukkaiden väliltä vähenee. (Raunio 2011, 16.) Yhteinen tekeminen ja aito kohtaaminen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa lisäävät ihmisten keskinäistä luottamusta toisiinsa, samalla mahdollistaen ihmisten jokapäiväistä hyvinvointia arjessa (Harju 2010, 68). Toisaalta yhteisö, joka ei toimi yhteisen hyväksi, saattaa alkaa voimaan huonosti tuoden mukanaan negatiivisia lieveilmiöitä. Yhteisö voi toimia myös syrjinnän ja pahoinvoinnin aikaansaajana, jos se toimii jonkin tietynlaisen ihmisryhmän asioiden edistäjänä, poissulkien joukon johonkin muuhun ihmisryhmään kuuluvia jäseniä. Yhtenä esimerkkinä voisi nähdä asuinalueelle rakennettavan invalidien palvelutalon, jota vastustamaan valikoituu tietty ryhmä ihmisiä. (Korkiamäki 2008, 156.) Tämän vuoksi on tärkeää edistää positiivisen yhteisöllisyyden ja osallisuuden mahdollisuuksia asuinalueilla.

Uudenlaisten yhteistyömallien löytäminen nousi vahvasti esille vuoden 2013 aikana ”Itä-Pasilan demokratiapilotti –Asukkaat aktiivisina - Itä-Pasila iskussa” -hankkeen osallistuessa demokratiapilottikokeiluun yhdessä Helsingin kaupungin eri virastojen kanssa. Vuonna 2012 alkaneen pilottikokeilun tarkoituksena on kehittää asukkaiden osallistumista ja vuorovaikutusta sekä lisätä viranomaisyhteistyötä. Toiminnan lähtökohdaksi on ollut Itä-Pasilan maineen parantaminen ankeana ja epäviihtyisänä alueena. Alueen asukkaat ovat olleet ideoimassa, mutta myös toteuttamassa rakennusviraston kanssa asuin ympäristön kehittämistä, joka on osa Pasilan aluesuunnitelmaa (2013–2020). Alueen viihtyisyydestä on pidetty huolta muun muassa järjestämällä siivoustalkoita, istuttamalla kukkasipuleita sekä graffitityöpajoilla.

Itä-Pasilassa asukasaktiivisuus ei ole uutta. Viime vuosina on ollut aktiivista asukastoimintaa, jossa on pyritty oman asuin ympäristön ja sosiaalisen ympäristön parantamiseen. Aktiivisen toiminnan mahdollistajana toimii Pasilan Asukastalo, joka tarjoaa tiloja, neuvoa ja tukea erilaisiin projekteihin, joita asukkaat toteuttavat. Projektit ovat osa demokratiahanketta sekä alueellista kehittämistyötä. Näihin kuuluvat muun

muassa alueen viihtyvyyden, turvallisuuden sekä viestinnän ja tiedottamisen lisääminen ja kohentaminen. Myös alueen monipuolisen asukasrakenteen huomioiminen on yksi keskeinen kehittämistavoite aluetoiminnassa.

Ihmisten omat kokemukset osallisuudesta ja vaikuttamisesta ovat tärkeitä, jotta alueellista yhteisötyötä voidaan kehittää. Kiinnostuin aiheesta, koska koen yhteisötyön tärkeäksi itselleni. Asukasaktiivisuuteni ja osallisuuteni ovat syntyneet siitä, että oman asuinalueen viihtyvyydellä ja turvallisuudella on ollut minulle suuri merkitys. Olen ollut aktiivinen toimija alueella jo pitkään, ja tätä kautta asukkaat ja alueen kehittämistoiminta ovat tulleet minulle tutuiksi. Olen osallistunut monenlaisiin alueen toimintoihin, kirjannut muistiinpanoja tutkittavasta aiheesta ja ollut osana asukkaiden elämänculttuuria.

Opinnäytetyö käsittelee aktiivisten, toiminnassa mukana olleiden asukkaiden kokemuksia osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä Itä-Pasilan kehittämistoiminnassa. Tarkastelen keräämäni aineiston avulla, miten alueellinen demokratiatyö toimi käytännössä ja mahdollistiko se asukkaille vaikuttamisen ja osallistumisen kokemuksia oman asuinalueensa kehittämisessä yhdessä kaupungin kanssa. Opinnäytetyön työelämän yhteistyökumppanina toimi Pasilan Asukastalo.

Oma ammatillinen kehittämistavoitteeni oli saada opinnäytetyön kautta varmuutta, tietoa ja vahvistusta siihen, miten tulevaisuudessa voisin viedä yhteisölähtöistä työtä eteenpäin. Haluan oppia tätä työtä tukevan teorian ja kokemuksen kautta itsestäni ja valmiuksistani sosiaalialan tulevana ammattilaisena.

2 TUTKIMUKSEN KOLME KESKEISTÄ NÄKÖKULMAA

Tutkimuksen keskeisiksi teoreettisiksi lähtökohdiksi valikoituivat näkökulmat, jotka kuvastavat selkeimmin tämän tutkimuksen aineistoa. Tutkimuksessa halutaan selvittää miten ihmiset toimivat yhteisössä sekä miten he kokevat ja tiedostavat oman roolinsa asukkaina osana yhteisöä. Käsitteet ovat läheisiä keskenään, mutta niistä löytyy kuitenkin keskeisiä eroja, joita pyrin tuomaan esiin tutkimuksessa käytetyn teorian kautta. Tarkastelen ensin osallisuutta kansalaistoimijan näkökulmasta. Seuraavaksi pohdin miten osallisuus eroaa osallistumisesta? Tämän jälkeen käsittelem osallisuutta alueellisen osallistumisen näkökulmasta. Yhteisöllisyyden käsitettä avaam teorian sekä historian kautta liittäen siihen alueilla tapahtuvan yhteisöllisen sosiaalityön näkökulmaa. Viimeisenä lukuna tarkastelen lähidemokratiaa kansalaistoiminnan muotona sekä osallistumisen mahdollistajana. Jokaisen luvun päätteeksi tuon tarkasteluun aikaisempia tutkimuksia keskeisistä käsitteistä.

2.1 Osallisuus

Laajasti ajateltuna osallisuus on kokemus siitä miten kuulutaan yhteiskuntaan tai johonkin yhteisöön (Högnabba 2014, 13). Osallisuus käsitteenä on kokemus siitä, että tulee hyväksytyksi sellaisena kuin on sekä kokemus siitä, että voi olla osana jotakin yhteisöä, joka ei sulje ulkopuolelle (Kiilakoski 2007, 13–14). Tällöin osallisuus on myös sosiaalista, joka parhaimmillaan edistää ihmisten hyvinvointia ja antaa elämälle mielekkyyttä. Osallisuus voidaan nähdä yhtenä ihmisen hyvän elämän perusedellytyksenä. (Harju 2005, 68; THL 2014.) Osallisuuden kokeminen omalla asuinalueella voi olla monelle asukkaalle merkityksellistä. Se voi auttaa parhaimmillaan asukasta kokemaan, että hän voi vaikuttaa siihen mitä hänen asuinalueellaan tapahtuu ja millaiseksi se kehittyy. Osallisuus voidaan ymmärtää myös jonkinlaisena vastuuna. Sosiaali- ja terveystieteissä määritellään osallisuus seuraavasti:

Osallisuudella tarkoitetaan sitä, että ihmisellä on mahdollisuus olla osa jotakin joka on yhteiseksi tarkoitettu. Hänellä on oikeus tulla kuulluksi sekä olla osana vaikuttamassa yhteiskunnan rakenteisiin. (STM 2014.)

Osallisuus voidaan käsittää myös pienempimuotoisena poliittisena osallistumisena yksittäisiin kansalaistoiminnan aktiviteetteihin. Näitä voivat olla muun muassa vaaleihin osallistuminen, vetoomusten allekirjoittaminen sekä yhdistystoiminta (Pekola-Sjöblom & Sjöblom 2002, 9). Osallisuutta voidaan lähestyä myös oppimisen kautta. Kansalaiset kasvavat osallisuuteen kansalaistoiminnan avulla, jossa oppiminen näyttäytyy itsensä kehittämisenä, uusien tietojen ja taitojen hankkimisena sekä tavoitteellisena henkisenä toimintana. Keskeistä on ymmärtää ympäröivä todellisuus, jolloin muutokset omassa toiminnassa mahdollistuvat. (Harju 2010, 49–50.)

Osallisuuden mahdollistaminen on tärkeä osa-alue asukastoiminnassa, joskaan osallisuuden kokemiseksi ei välttämättä vaaditakaan aina konkreettisia toimintoja. Ei ole välttämätöntä luoda keinotekoisesti valmiita toimintamalleja, joita asukkaat lähtevät toteuttamaan, vaan asukkaille pitää antaa tilaa luoda itse omista tarpeistaan lähtöisin olevia toimintamuotoja. Tarvittaessa ammattilaiset, esimerkiksi yhdyskuntatyöntekijät, voivat antaa tukeaan ja neuvoja. Myös Payne (2005, 48) korostaa asukkaiden ja yhteisön omaa roolia yhteisölähtöisessä kehittämistoiminnassa, jolloin ammattilaisten rooli on lähinnä tukea asukkaita päämäärien saavuttamisessa.

Näen osallisuuden kansalaisten oikeutena ja velvollisuutena olla mukana vaikuttamassa heitä itseään koskevissa päätöksenteoissa. Osallisuus voidaan nähdä myös kansalaisten oikeutena saada tietoa käsitteillä olevista päätöksistä ja toimintatavoista, joita ollaan suunnittelemassa toteutettaviksi esimerkiksi jollakin asuinalueella. Vaikka osallisuus velvoittaa, niin positiivisena puolena voidaan nähdä sen tuoman lisäarvon mahdollisuudet (Metsälä & Leinamo 2013, 14).

Osallisuus ei siis ole sama asia kuin osallistuminen, vaan osallistuminen vaatii konkreettisen toiminnon johon osallistutaan. Se kokeeko osallistuja olevansa osallinen toiminnassa, selittyy osittain siten millä tavoin osallistujat kokevat sen. Esimerkiksi jonkun aktiivisen osallistujan tavoitteena saattaa olla vahvemman osallisuuden tunteen lisääminen omassa toiminnassaan, kun taas huonon osallisuuden kokemus voi alentaa toisen osallistujan osallistumishalukkuutta (Bäcklund 2008, 12). Parhaimmillaan osallistuminen tuo tunteen osallisuudesta, sekä tarjoaa kokemuksia, mukanaoloa sekä mahdollisuuksia vaikuttaa (Harju 2005, 69).

Osallistumista käsitteenä voidaan tarkastella usein eri ryhmien, esimerkiksi kansalaisten, mukana olona jossakin heille tärkeässä toiminnassa. Toiminta voi olla kansalaisista itsestään lähtevää toimintaa tai julkishallinnon järjestämää toimintaa. Tärkeää on kuitenkin se, millaiset tavoitteet osallistumisella on. Yleensä keskeistä on voida vaikuttaa vallalla oleviin rakenteisiin päätöksenteossa tai ottamalla kantaa yhteiskunnassa vallitseviin epäkohtiin. (Lehtonen 2013, 11.) Toisaalta kaikki yhteisössä tapahtuva osallistuminen ei kuitenkaan ole aina sidoksissa poliittiseen liikehdintään. Osallistuminen voi olla myös asukkaiden keskinäisen kohtaamisen edistämistä esimerkiksi jonkin asuinalueella järjestettävän tapahtuman muodossa. Jotta erilaisia toimintoja alueella voi alkaa syntymään, vaatii se yhteisen kiinnostuksen aiheen (Lehtonen 1990, 15). Aktiivisiksi kansalaisiksi ei synnytä, vaan sellainen vaatii osaamista ja ymmärrystä kansalaisten oikeuksista, säännöistä ja velvollisuuksista. Hyötyä on myös erilaisista taidollisista ominaisuuksista, kuten kyvystä kommunikoida ja neuvotella erilaisten ihmisten kanssa. (Harju 2010, 99–100.)

Vuonna 2013 tehtiin väitöskirja Tampereen yliopistoon. Pauliina Lehtosen (2013) ”Julkisesti uskottavat, kansalaisten kokemuksellinen tieto ja performatiiviset osallistumiskäytännöt” tarkasteli poliittisen kansalaisosallistumisen dynamiikkaa, erilaisia toimintatapoja ja osallistumisen prosesseja. Tutkimuksesta selvisi, että mikäli kansalaisten roolia päätöksenteossa voitaisiin kehittää, tulisi ensiksi selvittää mitä osallistumisen prosesseissa tapahtuu. Keskeisenä osallistumisessa oli se miten kansalaiset toivat esiin näkemyksiään sekä oman kokemuksellisen tiedon näissä prosesseissa julkisesti uskottaviksi. (Lehtonen 2013, 221.)

2.2 Yhteisöllisyys alueellisen yhdyskuntatyön näkökulmasta

Yhteisöllisyyden taustalla voidaan pitää ihmisten halua kuulua johonkin ryhmään, johonkin yhteisöön, jossa pyrkimyksenä on harmonia ja pysyvyys erilaisten ihmisten kesken (Krok 2008, 193). Yhteisöllisyyttä voidaan pitää sellaisena ilmiönä ihmisten keskuudessa, joka ajoittain nousee ja välillä taas hiipuu. Viime vuosina yhteisöllisyyden on nähty jälleen vahvistuvan. (Hautamäki 2005, 7.) Yhteisöllisyyttä voidaan Hyypän (2002, 48) mukaan pitää myös sosiaalisena pääomana, joka kuvastaa ihmisten keskinäistä yhteenkuuluvuutta. Ihmisten keskinäinen luottamus, vuorovaikutus ja

osallistuminen lisäävät hyvinvointia yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Näin esimerkiksi Putnamin (2000,15–20) mukaan osallisuutta lisäämällä saadaan aikaan yhteisöllisyyttä, mikä taas lisää sosiaalista pääomaa. Kun kansalaistoiminnan mahdollisuuksia lisätään asukkaiden elinpiireissä, voidaan sosiaalisen pääoman vähenemisen myötä syntyneitä ongelmia ennaltaehkäistä.

Inhimillisen pääoman ja sosiaalisen pääoman yhteisvaikutuksessa syntyy myös tehokkuutta (Putnam 2000, 20–21). Tehokkuudella tarkoitetaan mielestäni tässä sitä, että ihmiset ovat terveempiä ja onnellisempia saadessaan osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin päätöksentekoihin, eli ihmisissä ja yhteisöissä olevat pääomat on otettu käyttöön. Tätä tukee Colemanin suhdeverkostoidea. Hänen mukaansa tiivis suhdeverkosto yksilöiden ja toimijoiden välillä lisää sosiaalista pääomaa ja näin ollen se edistää kaikkien hyvinvointia yhteisössä. (Hyypä 2002, 51.) Hyvinvointi yhteisöissä lisääntyy myös, kun yksilön sijasta keskitytään hoitamaan koko yhteisöä ja sen tarpeita (Payne 2005, 209).

Yhteisöllisen sosiaalityön idea syntyi settlementtityössä 1800-luvun loppupuolella Chicagossa Jane Addamsin Hull Housen settlementitalon perustamisen yhteydessä. Sen keskeisenä ideana oli kansalaisten omanarvontunnon lisääminen sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen vahvistaminen. (Matthies 2008, 74; Roivainen 2008, 23.) Addams oli kiinnostunut tieteellisen tutkimuksen tuomiin mahdollisuuksiin ja koki, että sen avulla pystyttiin selvittämään yhteiskunnassa vallitsevia epäkohtia sekä solmimaan hyviä yhteistyökontakteja. (Puurunen & Röpelin 2004, 153).

Jane Addamsin kaltaista uranuurtajaa voidaan pitää keskeisenä yhteisöllisen sosiaalityön kehittäjänä sekä aikakautensa edelläkävijänä. Hän huomioi maahanmuuttajat ja pakolaiset osana kaupunkiyhdyskuntaa järjestämällä muun muassa tiedonvälitys- ja tulkkipalveluja heille. (Roivainen 2004,152.) Settlementtityön keskeisenä tehtävänä oli tuoda helpotusta paikallisyhdyskuntatyöhön ja tarjota samalla sosiaalisia, kulttuurisia ja kasvatuksellisia mahdollisuuksia alueella. Eri verkostojen yhteistyöhön panostaminen oli hyvin tärkeässä roolissa settlementtityössä. Sen nähtiin edistävän yksilöiden ja yhteisöjen yhdistymistä. (Roivainen 2004, 157.)

Setlementtiliike levisi 1900-luvulla moniin Länsi-Euroopan maihin. Suomen ensimmäinen setlementin, Sörnäisten kansankodin, perusti vuonna 1890 Alli Trygg-Helenius. Tämän mallin mukaisesti perustettiin myös Suomeen ensimmäinen setlementtitalo vuonna 1919, Helsingin Kallioon. Nimeksi tuli Kalliola. (Roivainen 2004, 152.) Kalliolan tavoitteena oli murtaa ihmisten välillä olevia esteitä sekä edistää parempaa elämänlaatua. Ystävystyminen lähiympäristön asukkaiden kanssa kuului osaksi tätä tavoitetta. Kalliolan toimintaa hallitsi vahvasti ajatus vapaudesta sekä heikkojen ja sorrettujen oikeuksien puolustamisesta. Kalliolan setlementissä on alusta asti uskottu ihmiseen ja ihmisten yhteisöissä oleviin voimavaroihin sekä siihen, että nämä voimavarat otetaan käyttöön. (Kalliolan setlementti 2014.)

Suomessa setlementtityön käytännöt ovat tulleet osaksi yhdyskuntatyötä 1960-luvun loppupuolella, ja tuolloin erilaiset järjestöt ja seurakunnat ottivat sen omakseen aloittaen sen kehittämisen yhdeksi työmuodokseen. Helsinkiin yhdyskuntatyö tuli vuonna 1976, ja juuri Itä-Pasilassa aloitettiin ensimmäinen yhdyskuntatyökokeilu, jossa mukana oli monihallinnollinen virkamiesyhteistyö. Työ koettiin tärkeäksi, koska sen nähtiin parantavan alueen mainetta sekä lisäävän asukkaiden aktiivisuutta toimia oman ympäristönsä hyväksi. Suunnitelmat kuitenkin muuttuivat. 1980-luvun lopulla eri virkamiestyöryhmien aluetyöntekijöiden vakanssit lakkautettiin, koska tuolloin katsottiin, ettei erillistä yhdyskuntatyötä enää tarvittu. (Roivainen 2008, 100.) Tämä ei ole uutta yhdyskuntatyölle, joka elää jatkuvan muutoksen kourissa tänäkin päivänä, taistelllessaan asemastaan sosiaalityön kentällä.

Katariina Jaatisen toteuttama tutkimus ”Pasilan yhdyskuntatyön kokeilu 1985–1990”, tutki hyvin laajasti Pasilan alueen kehittämistyötä. Julkaisussa sivuttiin myös aikaisempia projekteja alueella, joita oli ollut jo vuodesta 1976. Yhdyskuntatyötä kehitettiin tuona aikana voimakkaasti, ja Pasila oli yksi tuon aikakauden pioneereista. Itä-Pasilaa ja tuolloin myös Länsi-Pasilaa haistasi huono maine. Tutkimuksessa Pasilan yhdyskuntatyötä tarkasteltiin aluetyön kautta, jossa eri kiinteistöyhtiöt olivat yhteistyössä mukana toteuttamassa toiminnallista mallia. Mallissa perustettiin talotoimikuntia, elvytettiin virkamiesyhteistyötä, toteutettiin alueellinen palveluopas sekä vakiinnutettiin perhekahvilatoimintaa Itä- ja Länsi-Pasilassa. Keskeistä oli luoda puitteet yhteiselle toiminnalle sekä mahdollistaa henkilökohtaisten kontaktien syntyminen alueen virkamiehiin. Hyvänä tuloksena koettiin, että yhdyskuntatyöntekijä

onnistui luomaan hyvät suhteet asukkaisiin ja muihin toimijoihin. Tämän kautta välittyi tunne siitä, miten tärkeää on olla aktiivinen toimiessaan itselle tärkeiden asioiden eteen. (Jaatinen 1990, 24–26.) Keskeinen tutkimuksen tulos oli, että sen seurauksena saatettiin näkyväksi Itä-Pasilan monimuotoinen verkostotyö ja yhteistoimintakäytänteet, joita tänäkin päivänä ovat edelleen eteenpäin viemässä alueen eri toimijat ja järjestöt.

Pasilan Asukastalo on Kalliolan Setlementin kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan yksikkö ja sen toimintaa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys ja yhteistyökumppanina on mukana muun muassa Helsingin kaupunki. Asukastalo sai alkunsa, kun alueen kehittämistarpeita alettiin kartoittaa 1990-luvulla. Kävi ilmi, että asukkailla oli huoli siitä, että erilaisista taustoista olevien ihmisten yhteiset intressit eivät kohtaisi ja näin syntyisi epätasapainoa asuinalueelle. Lisäksi puutteena nähtiin, ettei asukkailla ollut paikkaa, jossa he voisivat kokoontua. (Väisänen, Immonen & Ojaksela 2011, 2.) Alueen asukkaiden sekä eri yhteistyökumppaneiden yhteistyöllä tehtiin aloite Asukastalosta kaupunginvaltuustolle. Ehdotus hyväksyttiin marraskuussa 2006. Tämä ei kuitenkaan riittänyt, vaan vielä oli saatava sosiaalilautakunnan puoltava lausunto kaupunginhallitukselle, joka teki lopullisen päätöksen asukastalon hyväksi vuonna 2007. Toiminta alkoi ensin projektina, josta se myöhemmin saavutti vakiintuneen aseman vuonna 2008. (Väisänen, Immonen & Ojaksela 2011, 2.) Pasilan Asukastalon toimintaa esitellään myöhemmin tässä työssä sivuilla 18–20.

Pasilan Asukastalon syntyvaiheille voidaan nähdä joitakin yhtymäkohtia kansalaistalo Mansikkapaikan perustamisen kanssa. Vuonna 1994 Lentäväniemen asuinalueella syntyneen kansalaistalon perustamisperiaatteena voidaan pitää halu säilyttää rauhanomainen idylli sekä tarjota paikka jossa hengähtää. Ideaa synnyttämässä olivat alueella toimineet sosiaalialan työntekijät. Myöhemmin mukaan liittyivät vapaaehtoistyöntekijät eri järjestöistä. Muita tärkeitä tavoitteita olivat, vertaisryhmien ylläpitäminen, ennaltaehkäisevä työ, asukasaktiivisuuden lisääminen, yhteistyön ja verkostoitumisen ylläpitäminen eri järjestöjen sekä viranomaisten kanssa. (Toivonen 2008, 142–144.) Yhteistä näille taloille oli yhteisöllisyyden lisääminen ja yhteenkuuluvuuden vahvistaminen asuinalueella sekä ammatillisen henkilöstön läsnäolo vahvistamassa toiminnan jatkuvuutta. Lähtökohdissa erona voidaan nähdä se, että Itä-Pasilassa oli tuolloin ilmennyt monenlaisia yhteisöä häiritseviä ongelmia, kuten maahanmuuttajien ja kantaväestön tulehtuneet välit sekä nuorisotalon lopettaminen

(Väisänen, Immonen & Ojaksela 2011). Yhteenvedona voidaan sanoa, että molempia yhdisti tahto tehdä alueellista ja ennaltaehkäisevää yhdyskuntatyötä tavoitteellisesti. Myös Mansikkapaikan toiminta sai myöhemmin vakiintuneen aseman.

2.3 Lähidemokratia

Lähidemokratia on vaikeasti määriteltävissä oleva käsite. Sen teoreettinen pohja löytyy monitahoisesta demokratiakäsitteestä, eikä sitä ole aina pystytty lähidemokratiaa käsittelevissä tutkimuksissa määrittelemään. (Metsälä & Leinamo 2013, 15.) Sen yhtenä hyvänä puolena voidaan kuitenkin nähdä mahdollisuuksien tarjoamista tasa-arvoiseen osallisuuteen ja yhteisymmärrykseen, jossa jokaisella on oikeus esittää väitteitä ja kysymyksiä (Wallén 2005, 19). Toiseksi lähidemokratiaa voidaan pitää täydellisenä osallisuutta lisäävänä toimintamuotona mahdollistaen jokaisen osallistujan mielipiteiden esilletulon. Todellisuudessa kaikilla ei ole kuitenkaan mahdollisuuksia osallistua päätöksentekoon, jolloin lähidemokratian käytänteet saattavat poissulkea osan asukkaista ulkopuolelle (Högnabba 2014, 13).

Lähidemokratiaa voidaan pitää joko suoran tai edustuksellisen demokratian periaatteita noudattavana asukkaiden osallistumisena lähiympäristönsä ja paikallisyhteisönsä asioiden päättämisessä, ohjaamisessa sekä toteuttamisessa. Jotta lähidemokratia toteutuisi oikein, tulee yhteisöissä järjestää yleisiä ja avoimia asukaskokouksia. Lähidemokratiassa asukkaille tulee taata omaehtoinen ja jatkuva vaikuttamiskanava siten, ettei vaikuttaminen tule tapahtumaan ylhäältä annettujen raamien ja rajoitusten mukaisesti. (Metsälä & Leinamo 2013, 15–16.) Se, miten lähidemokratia muotoutuu, määräytyy pitkälti sen mukaan, miten eri toimielinten, asukkaiden, viranomaisten ja käsiteltävissä olevan asian vuorovaikutussuhde toimii. Useimmiten viranomaispäätökset tehdään niin, ettei niihin asukkailla ole varsinaista vaikuttamismahdollisuutta. (Metsälä & Leinamo 2013, 16.)

Lähidemokratiaa toteutetaan kansalaisvaikuttamisen ja kansalaistoiminnan kautta. Helsinkiläisille nämä ovat olleet tärkeitä vaikuttamismuotoja. Kuitenkin Helsingin kaupungin tietokeskuksen tekemässä selvityksessä kaupunkilaisten käsityksistä osallisuudesta ja vuorovaikutuksesta vuonna 2012 selvisi, että suurin osa ei saanut riittävästi mahdollisuutta osallistua tai vaikuttaa kaupungin toimintaan tai päätöksentekoon. Tähän syynä voivat olla monenlaiset tekijät, mutta Högnabban mukaan olemassa olevat vaikuttamismuodot koetaan usein liian monimutkaisina ja epäkäytännöllisinä (Högnabba 2014, 12.)

Lähidemokratia tukee parhaimmillaan kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia oman asuinalueen kehittämistyössä. Samalla se saattaa edesauttaa niiden ihmisten tai ryhmien vuorovaikutuksellisen toiminnan käynnistymisen, joilla muuten ei olisi mahdollisuuksia ilmaista itseään tai tuoda esille kannanottojaan (Lehtonen 2013, 41). Lähidemokratiatoiminnassa asukkaille suunnatut kohtaamispaikat, kuten asukastalot tai -tilat voivat olla juuri sellaisia demokratian mahdollistavia paikkoja, jotka edistävät erilaisten ihmisten kokoontumista yhteen. Tästä syystä onkin tärkeää myös vahvistaa ja tarkentaa asukastilojen tai -talojen käyttötarkoituksia, jotta niistä hyötyisi mahdollisimman moni alueen asukas (Högnabba 2014, 12).

Lähidemokratian toteutuminen on ongelmallista siksi, etteivät kunnan viranhaltijat osaa ottaa asukkaita riittävästi mukaan yhteisten asioiden suunnitteluun ja valmisteluun. Mikäli asukkaita halutaan osallistaa vaikuttamistyössä osana päätöksentekoprosesseja, tulisi vallalla olevia suunnittelu- ja päätöksentekokäytänteitä tarkastella uudelleen. (VM 2014.) Myös Högnabba näkee saman ongelman asukkaiden osallistumisesta päätöksentekoon. Sitä hidastuttaa ja vaikeuttaa se, ettei asukkaille kerrota tarpeeksi aikaisin, mitä ollaan päättämässä ja milloin. Tällöin asukkaiden mahdollisuudet vaikuttaa ja ottaa kantaa ovat usein vähäiset. (Högnabba 2014, 34.) Toisaalta Helsingin kaupunki on nämä vaikeudet tiedostanut. Yhdeksi strategiaohjelman 2013–2016 osa-alueeksi kaupunki on listannut demokratian ja osallisuuden vahvistamisen. Tavoitteena on kehittää uusia avoimempia toimintamalleja, joilla asukkaiden vaikuttamista ja osallisuutta päätöksentekoon voidaan parantaa. (Helsingin kaupunki 2013.)

3 LÄHIDEMOKRATIAHANKKEEN TOTEUTUMINEN ITÄ-PASILASSA

3.1 Helsingin kaupunki ja demokriatipilottihanke

Vuosien 2009–2011 välisenä aikana Helsingin kaupunki linjasi yhteisen tavoitteen alueelliselle osallistumiselle. Tämä sisälsi laajan kaupunkitasoisen vision lähidemokratian toteutumisen ja parantamisen tavoitteista. Näissä korostuivat avoimuus, vuorovaikutteisuus ja alueellinen vaikuttaminen. Alueellisen osallistumisen kokeilu käynnistettiin syyskuussa 2012, ja sen pohjana olivat kaupunginvaltuuston strategiaohjelman tavoitteet ja demokriatiryhmän esitykset. Hanke-ehdotukset käsittelivät muun muassa asuinympäristön suunnittelua ja kehittämistä, asukas- ja monitoimitiloja, osallistuvaa budjetointia sekä asukasvaikuttamisen uusia muotoja ja keinoja. Kaupunginhallitus valitsi kokouksessaan joulukuussa 2012 ehdotusten joukosta alueellisen osallistumisen kokeiluun 10 demokriatipilottia. Piloteiksi valittiin ehdotukset, jotka sisälsivät tavoitteita uusista toimintamalleista asukasosallistumiseen ja vaikuttamiseen. Itä-Pasila valittiin yhdeksi näistä alueellisista piloteista. Pilotit aloittivat toimintansa tarkennettujen pilottisuunnitelmien mukaisesti tammikuussa 2013. Kaupunki tuki pilottien toteutusta eri hallintokunnissa sekä normaalin virkatyön kautta. Hankkeeseen suunnattiin erillinen määräraha, jolla palkattiin kaksi projektityöntekijää sekä hoidettiin hankkeista syntyvät kustannukset. Hanke ei jakanut rahallisia avustuksia. (Helsingin kaupunki 2009.)

3.2 Itä-Pasila demokriatiahankkeen pilottikokeilussa

Itä-Pasilan pilottikokeilussa ydinryhmän muodostivat Pasila Seuran aktiiviset jäsenet. Itä-Pasilassa pilotin tavoitteena on ollut luoda asukkaiden ja alueen muiden toimijoiden sekä kaupungin eri virastojen välinen yhteistoimintamalli, jonka kohteena on ollut erityisesti julkisen ulkotilan kehittäminen. Lähtökohtana hankkeessa on ollut rakennusviraston laatima Pasilan aluesuunnitelma, jossa esiin nostettuja kehittämiskohteita halutaan saada toteutukseen sekä kaupungin voimin että pasilalaisten oman toiminnan kautta. (Itä-Pasilan lähidemokratia-hanke 2013.) Alla olevassa kuviossa havainnollistetaan toimintakuvio.

Demokratiapilottihankkeen toimintakuvi

KUVIO 1.

Hankkeessa pyrittiin luomaan yhteistyölle toimintamalli, joka muodostui kolmesta asukkaiden foorumista: ydinryhmä, muutosagenttiryhmä sekä kaupunginosakokous. Hankkeen aikana oli myös tarkoitus kehittää jokin luonteva tapa, jolla Itä-Pasilan asukkaat voisivat toteuttaa pienempiä alueellisia parannuksia oma-aloitteisesti ja itsenäisesti. (Itä-Pasilan lähidemokratia-hanke 2013.) Tulokset pilottivuoden aikaansaannoksista on kerätty raporttiin, joka on toimitettu Helsingin kaupungin valtuuston nähtäväksi (Helsingin kaupunki tietokeskus 2013).

Demokratiapilottivuodesta 2013 tehtiin yksi tutkimus ja useita raportteja tämän opinnäytetyön lisäksi. Helsingin kaupungin tietokeskuksen erikoistutkija Stina Högnabba (2014) teki arviointi- ja seurantatutkimuksen Helsingin demokratiapilottien tuloksista, ”Unelmia, pikavoittoja ja demokratiapöhinää”, joka koostui haastatteluista, sähköisestä kyselystä ja havainnoinneista. Nämä toteutettiin kaikille pilottikokeilussa olleille kaupunginosayhdistyksille. Haastateltavat olivat hankkeen ja projektin henkilöstöä. Tutkimuksessa haluttiin selvittää mukana olleiden toimijoiden näkemyksiä pilottivuodesta. Tutkimuksesta saaduilla tuloksilla haluttiin saada välineitä asukkaiden osallistumismahdollisuuksien kehittämistyöhön. (Högnabba, 2014, 5.) Pilottihankkeeseen palkatut työntekijät tekivät pilottivuoden eri vaiheista raportteja. Pasila Seura laati oman raportin yhteenvedona pilottivuoden tapahtumista ja saavutuksista. Opinnäytetyöni eroaa edellä mainituista siten, että tämän työn tavoitteena oli saattaa alueen asukkaiden kokemukset näkyviksi alueellisen kehittämistyön tueksi.

4 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS

4.1 Itä-Pasila alueena

Itä-Pasila rakennettiin nykyiseen kaksitasoiseen muotoon 1970-luvulla, eli autot kulkevat alakannella ja jalankulku tapahtuu yläkannella, jossa myös asuinrakennukset sijaitsevat. Vastaavanlainen liikenneratkaisu löytyy Helsingissä Merihaasta. (Helsingin kaupunki i.a.) Itä-Pasila kuuluu Helsingin kaupungin alueella keskiseen suurpiiriin. Koko Pasilan alueella asuu 8 588 asukasta, joista Itä-Pasilassa asuu n. 3 910 (Helsingin kaupunki 2013.) Alueella sijaitsee lukuisia virastoja ja yrityksiä, ala-asteen koulu, päiväkotia, leikkipuistoja, kirjasto, messukeskus ja hotelli. Itä-Pasila sijaitsee hyvien kulkuyhteyksien varrella ja kevyenliikenteen kulkuyhteydet niin pyörillä kuin jalan ovat hyvät. Myös päivittäispalvelut ovat lähellä. (Helsingin kaupunki 2014.)

Itä-Pasila on tunnettu betoniväritteisenä lähiönä ja on usein tullut leimatuksi negatiivisväyhteisestä uutisoinnista, viimeisin oli Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa helmikuussa 2014. Kuitenkin monet Itä-Pasilaan lähemmin tutustuneet, ovat muuttaneet käsitystään nähdessään, miten vehreä ja puistomainen se on. Itä-Pasila on kaupunginosana monin tavoin hyvin mielenkiintoinen paikka. Alueella asuu paljon eri väestöryhmien edustajia ja osaksi siksi alueellisen työn kehittäminen ja sen vaikutusten seuraaminen on tärkeää. Hyvät yhteistyökumppanit ovat erittäin suuressa roolissa. Ilman alueellista vaikuttamistyötä Itä-Pasilan monivivahteinen asukasrakenne ei todennäköisesti säilyisi tasapainossa, vaan erilaiset ristiriitatilanteet asukkaiden välillä olisivat arkipäivää. (Väisänen, Immonen & Ojaksela 2011, 2,3,7.) Tästä syystä asuinalueella on hyvä olla paikka, jossa kaikki asukkaat voisivat kokoontua ja tutustua toisiinsa. Itä-Pasilassa Pasilan Asukastalo tarjoaa tähän hyvän mahdollisuuden.

4.2 Pasilan Asukastalo toiminnan mahdollistajana

Pasilan Asukastalon tehtävänä on toimia kohtaamispaikkana kaikille alueen asukkaille yhdistäen ja voimaannuttaen erilaisia ihmisiä. Toiminta on itsenäistä, erilaisten projektien ja hankkeiden toteuttamista ja kehittämistä. Toimintaideat ovat pääosin

lähtöisin asukkaiden toiveista ja lähtökohdista. Tavoitteena on tukea asukkaiden omatoimisuutta sekä antaa heille mahdollisuuksia toiminnan toteuttamiseen. Asukastalolla on vähän hallintobyrokratiaa sekä taloudellisia velvoitteita. Talo luokin sääntönsä sitä mukaan kun niitä tarvitaan. (Väisänen, Immonen & Ojaksela 2011, 42.) Talon toimintaperiaatteet nojaavat pitkälti settlementityön arvoihin, mutta Asukastalo kirjasi myös joitakin omia toimintaperiaatteitaan; toiminnan tulee olla avointa, ihmisiä ei luokitella ongelmien mukaan, ihmiset ongelmineen otetaan vakavasti ja heitä pyritään ohjaamaan oikean avun piiriin. Eritaustaisten ihmisten vuorovaikutus-suhteisiin halutaan kiinnittää huomiota, koska sen tiedetään lisäävän alueen viihtyvyyttä, keskinäistä ymmärrystä ja tasapainoa asukkaiden kesken. (Väisänen, Immonen & Ojaksela 2011, 67.)

Asukastalolla työskentelee kolme vakinaista työntekijää sekä paljon työkokeilussa, kuntouttavassa työtoiminnassa ja palkkatukityössä olevia sekä vapaaehtoisia. Periaatteena on, että kaikki tekevät kaikkea omien kykyjensä ja osaamisensa mukaisesti. Vakituiset työntekijät kuitenkin hoitavat kirjallisen työn, kuten tiedottamisen, erilaisten projektien rahahakemukset sekä esimiestyön. He myös luovat puitteet ja mahdollisuudet kaikelle toiminnalle. Puurusen ja Röpelin mukaan asukastalon toiminta voi muodostua talossa juuri sellaiseksi kuin kävijät ja toimijat sen tekevät, eikä etukäteistavoitteita juurikaan tehdä (Puurunen & Röpelin 2004, 152), mutta Pasilan Asukastalolla etukäteistavoitteita laaditaan kuitenkin suunnitelmallisesti. Yhtenä keskeisenä perustana koko toiminnalle voidaan pitää yhteistoiminnallisuuteen pohjautuvaa ajattelua. Tätä voidaan toteuttaa parhaiten tukemalla eri tavoin ihmisten yhdessäoloa ja toimintaa, sekä kehittämällä lähialuetta yhdessä asukkaiden kanssa (Väisänen, Immonen & Ojaksela 2011, 5).

Erilaiset ongelmatilanteet voidaan myös ratkaista yhteistoiminnalla. Ongelmatilanteita saattaa syntyä, kun erilaiset kulttuurit kohtaavat ja suhtautuminen käsiteltävään asiaan on poikkeava omasta. Tilanteista selvittää puhumalla, mutta useimmiten keskusteluissa pitää olla mukana talon oma työntekijä, jotta molempia osapuolia tyydyttävä ratkaisu syntyy. Yleisesti ottaen talossa vallitsee hyvä ja arvostava ilmapiiri ja kaikkia pyritään kuuntelemaan. (Väisänen, Immonen & Ojaksela 2011, 5.)

Pasilan Asukastalo on toiminut jo pitkään maahanmuuttajataustaisten asukkaiden tukena ja useat heistä ovat olleet eripituisilla työllistämiskursseilla ja harjoitteluissa Asukastalolla, samoin Asukastalon järjestämät suomenkielen opetukset ovat keränneet paljon osallistujia maahanmuuttajista. Itä-Pasilassa asuu paljon maahanmuuttajia, mikä tuo mukanaan omat haasteensa ja etunsa asuinalueen kehittämistyöhön. Yhtenä haasteena on, miten saadaan maahanmuuttajataustaiset asukkaat osallistettua asuinalueen kehittämistoimintaan. (Väisänen, Immonen & Ojaksela 2011, 2021.) Etuna voidaan nähdä eri kulttuureista syntyvä monipuolinen ja rikas yhteisö.

4.3 Lähidemokratia-toimintaa Itä-Pasilassa

Pasila Seura on toiminut alueella vuodesta 1975. Se julkaisee Pasilan Uutiset -lehteä muutaman kerran vuodessa ja toimii alueen asukkaiden hyvinvoinnin edistäjänä sekä vaikuttamistyön mahdollistajana. Pasila Seura järjestää myös vuosittain Pasila-viikon yhdessä alueen muiden toimijoiden ja yhteiskumppaneiden kanssa. (Kaupunginosat.net 2014.) Pasila Seuralla oli aktiivinen rooli Lähidemokratia-hankkeessa toimiessaan hankkeen virallisena organisaationa yhteistyössä asukkaiden ja kaupungin virkamiesten kanssa. Pasila Seuran hallituksen jäsenistä muodostui pilottiryhmä Itä-Pasilaan (Itä-Pasilan demokratiapilotti 2013).

Lähidemokratian konkreettisia toimintoja olivat muun muassa erilaiset alueella järjestetyt työpajat lapsille, maahanmuuttajille, nuorille ja ikäihmisille. Näihin osallistui kaiken kaikkiaan noin 90 asukasta. Alueella toteutettiin myös Ympäristökävely. Tässä mukana oli yksi kaupungin virkamies rakennusvirastosta. Kotiseutukävely oli ajatukseltaan erilainen kuin ympäristökävely, näyttäessään Itä-Pasilan parhaat puolet. Ideana oli, että vapaaehtoiset asukkaat saivat kertoa omasta lähiöstään muistoja ja tärkeitä paikkoja, kun taas ympäristökävelyn tarkoituksena oli tarkastella mahdollisia korjausta vaativia kohteita. Kaupunginosakokouksia alueella järjestettiin vuonna 2013 kaksi. Virkamiesten ja demokratiapilotin ydinryhmän tapaamisia järjestettiin pilottivuonna muutamia, niissä käytiin läpi erilaisia tavoitteita, joita Itä-Pasilan pilottiryhmä oli toiminnalleen asettanut. (Itä-Pasilan demokratiapilotti 2013.)

Yksi hyvin tärkeä osallisuutta lisäävä toiminto oli Helsingin kaupunginteatterin toteuttama ”Pääroolissa Itä-Pasila” -hanke, joka tavoitti omalla tiedottamisellaan ja toiminnallaan laajasti alueen asukkaat. Hankkeessa haluttiin tuoda näkyviin Itä-Pasilan asukkaiden kokemuksia ja ajatuksia omasta yhteisöstään, samalla haluttiin tehdä esittävä taide näkyväksi Itä-Pasilan katukuvaan. Myös Itä-Pasilassa sijaitsevan Studio Pasilan ovet haluttiin avata asukkaille ja tätä kautta kutsua asukkaita kokemaan teatterin tarjoamat mahdollisuudet yhteistoiminnalle. (Itä-Pasilan demokratiapilotti 2013.) Alla olevassa kuvassa Studio Pasilassa ensi-iltansa saanut Bölen kylä -näytelmä, jonka toteuttivat Itä-Pasilan asukkaat yhdessä teatteritaiteenilmaisun ohjaajien sekä muutaman vapaaehtoisen näyttelijän kanssa.

KUVA 1. Bölen kylä -näytelmän ensi-ilta Studio Pasilassa marraskuussa 2013.

Yhteistyön tekeminen eri toimijoiden kanssa vaatii usein monenlaisia osaajia toteuttamaan suunniteltuja hankkeita. Tutkimukseen osallistuneista asukkaista kaikki olivat olleet mukana joissakin alueella tapahtuneista toiminnoista. Esimerkiksi teatteriyhteistyö keräsi valtavan joukon itä-pasilalaisia mukaan. Osa asukkaista toimi tiedon kerääjänä ja kokoajana. Osa suunnitteli roolihahmoja ja kaksi alueen asukasta näytteli näytelmässä. Suurin osallistujajoukko syntyi kuitenkin yhteisöteatterin yleisöstä ja muista toimijoista Bölen kylä -näytelmän ensi-illassa, Studio Pasilassa. Teatteriyhteistyö -projekti oli monella tavoin osallistava ja osallisuutta lisäävä. Teatteriesitystä vietiin myös niille alueen asukkaille, joilla ei olisi ollut muuten mahdollisuutta päästä näkemään näytelmää. Näitä paikkoja olivat muun muassa

Junailijankujan asumispalveluyksikkö sekä Hoitokoti Päiväkumpu. Tärkeitä konkreettisia toimia olivat myös kukkasipuleiden suunnittelu- ja istuttamistapaamiset. Kukkasipulit ovat tärkeässä roolissa Itä-Pasilassa. Niiden kautta tai avulla on luotu hyvä yhteistyösuhde kaupungin rakennusvirastoon. Alla olevassa kuvassa näkyy keltaisilla narsisseilla istutetut kirjaimet.

KUVA 2. Kukkasipuli teksti Mäkelänkadun rinteessä keväällä 2012

Yllä oleva kuva on vuoden 2012 toteutetusta kukkasipuli tekstistä Mäkelänkadun rinteeseen. Kukkasipuli teksti kertoo onnistuneesta yhteistyöstä Helsingin kaupungin kanssa. Toteutuksessa mukana olivat Helsingin kaupungin rakennusvirasto, Stara ja Itä-Pasilan vapaaehtoiset asukkaat. Kaupunki tarjosi kukkasipulit, Stara neuvonnan ja vapaaehtoiset toteuttivat suunnittelun ja istutuksen. Kukkasipuli-istutuksia Itä-Pasilassa on tehty suunnitelmallisesti nyt kaksi vuotta. Istuttajien joukko on pieni, mutta kasvanut uuden kauden alkaessa yhdellä tai kahdella istuttajalla. Viime syksynä kokoontuivat jälleen aktiiviset kukkasipuleiden istuttajat yhdessä kaupungin sekä Staran työntekijöiden kanssa suunnittelemaan istutuksia. Tuolloin istutukset laitettiin sellaisiin paikkoihin, joihin asukkaat olivat ilmaisseet haluavansa saada kukkia kasvamaan. Kukkien istutuspaikat merkataan aina myös karttaan, jotta alueen vihertyöntekijät tietävät missä asukkaiden laittamat istutukset ovat. Toimintojen onnistumisen kannalta on tärkeää, että tietyt alueelle suunnitellut asiat, kuten istutukset, toteutetaan suunnitellusti. Keskeisistä asioista tiedotetaan asiaankuuluvia tahoja ja mahdolliset lupa-asiat selvitetään. Myös tavoitteet kirjataan ja tuloksia käydään yhdessä läpi tapaamisissa. Edellä mainitut seikat lisäävät parhaimmillaan alueella tehtävien toimintojen vaikuttavuutta sekä antavat luotettavan kuvan asioiden hoidosta.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksen aloittaminen vaatii tutkijalta täsmällisyyttä ja valitun aiheen selkeää hahmottamista. Tutkimuksen tekeminen on aina henkilökohtainen kokemus tekijälleen, jolloin tutkija ymmärtää tutkimuskohdetta vai oman ymmärryksensä ja kokemuksensa kautta. Tämä on haasteellista, koska se aiheuttaa helposti tulkintaongelmia. Tutkijan pitäisi pystyä analysoimaan tutkittavaa kohdetta monien eri vaihtoehtojen kautta samalla ymmärtäen, että tutkimuksen tavoitteena ei ole totuuden löytäminen vaan tulkintojen saattaminen näkyviksi. (Vilka 2005, 97–98.) Yhtenä opinnäytetyötä tukevana vahvuutena oli oma henkilökohtainen osallisuuteni sekä kokemustietoni tutkittavaan aiheeseen liittyen. Kvalitatiivisen tutkimuksen keskeinen tutkimusväline samoin kuin tutkimuksen luotettavuuden yksi kriteeri on tutkija itse ja näin luotettavuuden arviointi tulee koskemaan koko tutkimusprosessia (Eskola & Suoranta 1998, 211).

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda näkyväksi asukkaiden osallisuuden panos lähidemokratiatoiminnassa. Osalla asukkaista oli pitkäaikaista kokemusta aktiivisesta toimijuudesta alueella, joten heillä oli myös näkökulmaa siihen, oliko demokratiahankkeessa mukana oleminen tuonut mitään muutosta niihin asioihin, joita oli jo aikaisemmin alueella tehty. Lisäksi tutkimuksen lisätarkoituksena oli saada suuremman joukon tietoisuuteen lähidemokratian merkitys alueellisessa yhdyskuntatyössä. Voiko lähidemokratiaa toteuttaa ilman ammatillista panosta vapaaehtoisvoimin? Tutkimuksen tavoitteena oli saada uutta tietoa ja näkökulmia siitä, miten alueen asukkaat kokivat osallistumisen näkymisen demokraattisessa vaikuttamistoiminnassa.

Alueella käynnissä ollut lähidemokratiahanke päättyi joulukuussa 2013. Tutkimuksesta saadut tulokset tulevat olemaan merkittäviä Itä-Pasilan asukkaille, kun alueen kehittämistoimintaa arvioidaan. Myös Helsingin kaupungin erikoistutkija Stina Högnabba on ilmaissut kiinnostuksensa opinnäytetyötä kohtaan. Hänen tarkoituksenaan

on jatkaa aloitettua tutkimustyötä koskien asukkaiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tavoitteena oli saada aikaiseksi jotakin konkreettista alueelle, joten asukkaiden haastattelujen ja toiminnan havainnoinnin pohjalta toivoin löytäväni mahdollisia kehittämisideoita osallisuuden ja vaikuttamistyön mahdollistamiseksi Itä-Pasilaan. Tutkimuksessa haluttiin saada vastaus seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia ovat aktiivisten asukkaiden osallisuuden kokemukset yhteisössä?
2. Mitä konkreettisia toiveita asukkailla on alueen kehittämistyöhön?

5.2 Laadullinen tutkimus ja etnografinen lähestymistapa

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Lähidemokratian toteutumista ja näkymistä itä-pasilalaisten asukkaiden arjessa pyrittiin selittämään ja ymmärtämään etnografisen menetelmän avulla. Aineistoa koottiin osallistuvan havainnoinnin ja haastattelujen avulla. Alustavia analyysjä tapahtui jo kentällä ja aineiston kokoamisvaiheessa tehtiin alustavia merkintöjä siitä, mitkä asiat nousivat merkityksellisiksi. Kaikki kerätty aineisto tulkittiin ja niistä tehtiin päätelmiä, johon liitettiin saadut havainnot teoreettisena keskusteluna ja käsitteinä.

Laadullisessa tutkimuksessa on kysymys empiirisen ilmiön tutkimuksesta, jolloin aineistonkeruu, analyysi, tulkinta ja raportointi ovat osa avointa tutkimussuunnitelmaa ja nivoutuvat hyvin läheisesti toisiinsa eli tutkimuksen tulkinta jakautuu koko tutkimusprosessiin. (Eskola & Suoranta 1998, 15–16.) Siinä ei etsitä hypoteeseja, vaan se on kokonaisvaltaista tutkimusta, jossa tarkoituksena on löytää jotakin uutta tutkimuskohteena olevasta ilmiöstä (Hirsjärvi 1997, 161). Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan ensisijaisesti pyritty saamaan täysin ennalta arvaamatonta tulosta, vaan tärkeintä oli tuoda asukkaiden kokemukset näkyviksi ja osaksi alueellista kehittämistyötä.

Etnografia on tutkimusmenetelmänä läheistä sukua antropologialle ja on kansainvälisesti pitkän historian omaava (Eskola & Suoranta 1998, 104). Etnografiselle

lähestymistavalle tunnusomaista ja merkityksellistä on se, että tutkija on lähellä tutkittaviaan siinä yhteisössä, jossa he elävät havainnoiden ja kirjaten heidän osallisuuden kokemuksiin. Yhteisö voi olla lähes mikä tahansa; työpaikka, koulu, nuorisoyhteisö. Etnografialle on tyypillistä monipuolisen aineiston ja menetelmien hyödyntäminen. (Lappalainen 2007, 11.)

Etnografisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelminä käytetään tässä tutkimuksessa haastattelua ja osallistuvaa havainnointia. Eri menetelmien yhdistelystä tutkimuksessa kirjoittavat myös Hirsjärvi & Hurme (2001, 38–39) jossa he nostavat erityisesti kenttätutkimuksessa käytettävien monipuolisten menetelmien lisäävän tutkimuksen luotettavuutta sekä antavan laaja-alaisempaa näkökulmaa tutkittavaan kohteeseen. Lisätukena tutkimuksessa käytettiin kirjallista materiaalia. Kirjallista materiaalia olivat muun muassa erilaiset pilottivuoteen liittyvät suunnitelmat, raportit ja tiedoksiannot.

5.3 Aineiston keruumenetelmät

5.3.1 Havainnointi osana aineiston keruuta

Havainnointia tutkimusaineiston keräämiseksi voi toteuttaa monella tavoin. Siihen vaikuttaa muun muassa se, mitä ollaan havainnoimassa. Systemaattinen havainnointi on usein tarkasti jäsenneltyä ja havainnoija on siinä ulkopuolinen toimija. Toinen, jossa annetaan tilaa luontevalla kanssakäymisellä, on osallistuva havainnointi. (Hirsjärvi 2007, 209, Vilkka 2005, 119–120.) Osallistuvassa havainnoinnissa voidaan olla lähellä havainnoitavia kohteita, siksi se sopii hyvin valikoidun yhteisön tarkkailemiseen. Päädyin käyttämään havainnointia varsinaisen aineiston keräämisen metodin eli haastattelun tukena, tässä työssä. Tämä oli luonteva valinta minulle, koska Itä-Pasilan yhteisön havainnoiminen on ollut osa henkilökohtaista asukasosallisuuttani pidemmän aikaa.

Tutkimukseen valikoitunut Itä-Pasilan asukkaista koostuva yhteisö oli minulle entuudestaan tuttu. Tämä mahdollisti pitkäkestoisien ja tarkan havainnoinnin sekä kirjallisen materiaalin hyödyntämisen osana tutkimusta. Osallistuin tutkittavien kanssa yhteisiin toimintoihin, kirjasin muistiinpanoja tutkittavasta aiheesta ja olin osana

tutkittavien elämän kulttuuria. On kuitenkin tärkeää pystyä etääntymään tutkittavista aika ajoin, jolloin tutkimuskohteena olevan yhteisön elinehdot tulevat paremmin ymmärretyiksi ja nähdyiksi objektiivisesti (Lappalainen 2007, 10).

Tutkimuksessa eri toimintojen havainnointi alkoi siinä vaiheessa, kun minulle oli varmistunut mahdollisuus tehdä Itä-Pasilan asukkaiden kokemuksista opinnäytetyö syksyllä 2013. Havainnointia tapahtui vuoden aikana erilaisissa tapahtumissa, kokouksissa ja kohtaamisissa. Tapahtumia olivat muun muassa Pasila päivä elokuussa, teatteriyhteistyö-projekti ja kukkasipuli-projekti. Kaupunginosakokoukset sekä Pasila Seuran omat kokoukset olivat myös keskeisiä havainnoinnin kannalta. Kirjasin tutkimuskysymysten kannalta keskeisimpiä havaintoja muistiin. Myös valokuvat Itä-Pasilasta havainnollistavat tätä työtä. Ne ovat olleet antamassa tukea haastatteluista saaduille tuloksille. Haastattelua käytettiin tämän tutkimuksen varsinaisena aineiston keruumenetelmänä.

5.3.2 Haastattelut

Olin lähestynyt haastateltavia suullisesti ja sähköpostitse syksyllä 2013, kertoen mistä teen opinnäytetyöni. Samalla olin kysynyt heiltä halukkuutta osallistua haastatteluihin. Kaikki seitsemän haastateltavaa ilmaisivat kiinnostuksensa haastatteluihin ja näin jakamaan oman kokemuksellisuutensa. Tutkimus toteutettiin haastateltavien suostumuksella. Heille toimitettiin ennen haastatteluja kirje, jossa kerroin tarkemmin tulevasta haastattelusta sekä teemoista joita haastatteluissa käsiteltiin. Kirje toimi samalla myös lupa-asiakirjana. (Liite 1.) Haastatteluja ennen pyysin haastateltavia täyttämään esitietolomakkeen (Liite 2.) Haastattelurunko (Liite 3.), jossa oli viisi varsinaista kysymystä ja kuudes kysymys oli muuta mainittavaa -kohta, noudatti puolistrukturoitua haastattelupohjaa. Haastattelurungon kysymykset syntyivät tutkimuskysymyksiin pohjautuvista teemoista.

Haastateltavien määrä nousi alkuperäisestä viidestä seitsemään haastateltavaan, mikä oli tutkimuksen tuloksien kannalta merkittävä lisäys. Haastateltavista kaksi ei ollut ollut aktiivisesti mukana demokratiapilotin toiminnoissa, mutta kuitenkin heidän vastauksistaan nousi samoja asioita kuin niiden haastateltavien, jotka olivat olleet

aktiivisia osallistujia. Ennen haastattelun alkua esitin haastateltaville pyynnön, jossa toivoin heidän kertovan kokemuksistaan, kuin he kertoisivat sen jollekin sellaiselle, joka ei ole koskaan kuullut asiasta. Ajatukseni oli, että tämä antaisi haastateltavien omille kokemuksille ja asiantuntemukselle enemmän tilaa. Mielestäni tämä onnistui hyvin.

Haastattelut toteutettiin osittain Pasilan Asukastalolla, joka toimii asukkaiden keskeisenä osallistamisen mahdollistajana. Kaksi haastattelua toteutettiin haastateltavien pyynnöstä heidän omissa kodeissaan. Kysymykset oli hyvä käydä haastateltavien kanssa läpi kertaalleen, ennen haastattelun nauhoittamista. Haastattelut toteutin nauhoittamalla puheet nauhurille. Litteroin nauhoitetun aineiston, kun olin saanut kaikki haastattelut tehtyä. Kaikkien seitsemän haastattelun ajallinen keskiarvo oli noin 20 minuuttia. Pääsääntöisesti haastatteluiden tunnelmat olivat rauhallisia ja kiinnostuneita. Haastateltavien oma kokemus oli keskeistä haastattelussa. Olemassa olevaan aineistoon on hyvä tutustua etukäteen, jotta voidaan luoda hyvä haastattelurunko sekä saada luottamus haastateltaviin. Haastattelun onnistumiseen vaikuttaa myös tutkijan oma suhde haastateltaviin ja tuttuus aihepiiriin (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48.)

Haastattelussa vuorovaikutuksellinen suhde haastateltavan ja haastattelijan välillä on merkityksellistä. Se mahdollistaa kiinnostavan sekä monipuolisen hiljaisen tiedon, jota ei välttämättä saataisi esimerkiksi kyselytutkimuksella anonymisti (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34–35; Hirsjärvi 2007, 200–201). Haastattelut toteutin yksilöhaastatteluina, koska halusin saada haastateltavilta mahdollisimman henkilökohtaisen kokemuksen. Jos haastattelut olisivat olleet ryhmähaastatteluina, olisi jonkun toisen haastateltavan läsnäolo voinut vaikuttaa epäedullisesti toiseen.

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina haastatteluina. Tämä sopi hyvin sellaiseen tiedonkeruuseen, jossa oli etukäteen määritellyt kysymykset, mutta vastausvaihtoehdot puuttuivat. Tämä antaa myös haastateltaville mahdollisuuden vastata omin sanoin esitettyihin kysymyksiin. (Hakala 2010, 28.) Puolistrukturoidussa haastattelussa on olemassa tieto siitä, että haastateltavat ovat kokeneet jonkin tietyn saman asian, jonka ympärille kysymykset rakennetaan (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47). Tässä tutkimuksessa havainnoin, että haastateltavia yhdistävät samankaltaiset kokemukset asukasaktiivisuudessa asuinalueellaan. Koin, että suurimmalla osalla haastateltavista oli

aito kiinnostus kertoa aiheeseen liittyvistä kokemuksistaan. Joidenkin haastateltavien kohdalla tarkensin kysymystäni, kun koin haastateltavan tarvitsevan lisäselvitystä esitettyyn kysymykseen.

5.4 Aineiston analyysi

Tämän tutkimuksen aineisto analysoitiin ymmärrykseen pyrkivällä lähestymistavalla. Tässä vaiheessa ei syntynyt vielä valmiita tuloksia, vaan tulokset syntyivät sitä mukaan, kun saadaan vastauksia asetettuihin ongelmiin. (Hirsjärvi 1997, 219–222.) Aineistoa kerättiin havainnoimalla asukkaita eri toiminnoissa vuonna 2013 sekä haastattelemalla asukkaita yksilöllisesti helmikuussa 2014. Tutkijalle on hyötyä kohderyhmän tuntemisesta, koska ihmisten kokemukset ja käsitykset muodostuvat tietyissä kulttuureissa sekä tilanteissa (Vilka 2005, 109). Saatuun aineistoon tutustuin jo havainnoinnin aikana ja niiden pohjalta tein haastattelukysymykset. Aineistoon on hyvä tutustua kunnolla, jotta siitä voidaan tehdä luotettavia tulkintoja (Eskola & Suoranta 1998, 152).

Käytin aineiston purkuun useamman viikon. Purin haastatteluja siten, että kuuntelin jokaisen haastattelun useaan kertaan. Haastatteluja oli seitsemän ja varsinaisia kysymyksiä viisi. Kuudes kysymys oli lisä/apukysymys, mikäli haastateltava halusi vielä lisätä jotakin. Pisimmistä haastatteluista syntyi litteroitua tekstiä kuudesta seitsemään sivua, kun taas lyhimmistä kahdesta kolmeen sivua. Litteroitu aineisto luettiin kahteen kertaan läpi, jotta käsitys sisällöstä aukeaisi paremmin. Tämän jälkeen litteroin tekstejä niin, että jätin pois sellaiset osiot, jotka eivät mielestäni vastanneet tutkimuksessa haettuihin kysymyksiin. Näitä olivat esimerkiksi asukkaiden pohdinnat, ennen varsinaiseen kysymykseen vastaamista. Jätin tietoisesti pois joitakin täytesanoja, koska ne eivät olleet olennaisia tutkimuksen tuloksien kannalta. Samoin asiat, jotka esiintyivät useampaan kertaan haastateltavien puheissa, jätin myös pois tutkimustuloksista.

Aineiston purussa etsin tietoisesti vastauksia viiteen keskeiseen kysymykseen, jotka vastaavat itse tutkimuskysymyksiin. Kysymykset olivat laajoja, joten ne antoivat mahdollisuuden vastata laajasti. Kävin syntyneitä tuloksia läpi peilaten niitä suoraan haastattelukysymyksiin. Päädyin teemoittelemaan tulokset, koska aineistosta nousi tutkimuskysymyksiin vastaavia teemoja. Tulokset olin teemoitellut kahdeksaan eri pääluokkaan. Pääluokat syntyivät haastatteluiden ja omien havaintojen pohjalta syntyneestä yhteenvedosta. Pääluokkien alla esiintyy pienempiä luokkia, jotka olin poiminut litteroidusta tekstistä.

Teemoittelussa aineistoa järjestellään teemakohtaisesti. Teemojen alle kootaan aineistosta ne kohdat, joissa puhutaan ko. teemasta. Tällaisen voi tehdä esimerkiksi kuvion avulla. Teemat voi nimetä kuvaavalla tyyllillä tai vaihtoehtoisesti voi valita mielikuvituksellisempia otsakkeita, tärkeintä on yhteneväinen tyyli. (KvaliMOTV i.a.)

Teemoittelusta syntyneet kahdeksan pääluokkaa syntyivät asukkaiden haastatteluista nousseista teemoista. Nämä teemat ovat omia tulkintojani haasteltavien sanomista keskeisistä asioista. Kolme ensimmäistä luokkaa (1–3), käsittelivät asukkaiden osallisuuden kokemuksia eri näkökulmista tarkasteltuna. Näitä olivat osallistumisen lähtökohdat, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet yhteisössä. Seuraavat luokat (4–6) lähestyivät aihetta asukkaiden kokemusten kautta, joita olivat yhteistyön kokeminen demokratiahankkeessa, osallisuuden kokeminen yksilön näkökulmasta sekä vaikuttamismahdollisuudet yhteistyökumppaneiden kanssa. Viimeiset kaksi pääluokkaa (7 ja 8) käsittelivät asukkaiden henkilökohtaisia ominaisuuksia, toiveita ja ehdotuksia suhteessa alueelliseen yhteisötyöhön ja sen kehittämiseen. Esittelen teemoittelusta syntyneen kuvion erillisenä liitteenä (Liite 4).

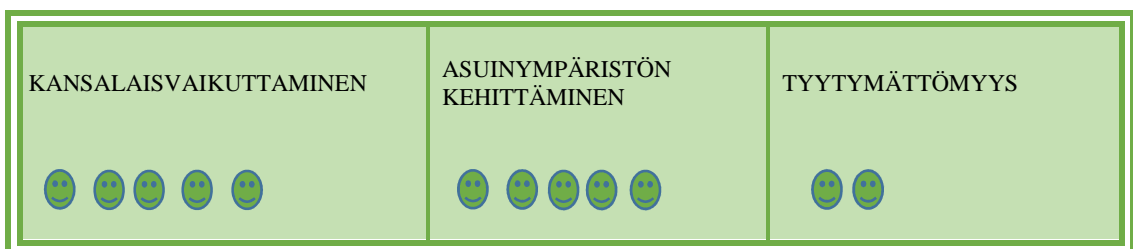

6 TUTKIMUSTULOKSET

Haastatteluun osallistui yhteensä seitsemän aktiivista asukasta. Haastateltavien ikäjakauma oli 30 vuodesta 70 vuoteen. Yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta he olivat vielä työelämässä. Yksi haastateltavista oli asunut alueella reilun vuoden verran kun taas pisimpään alueella asunut jo 20 vuotta. Haastateltavien mukana olo toiminnassa oli yhdestä vuodesta neljään vuoteen. Haastateltavat olen nimennyt haastattelujen toteutumisjärjestyksessä A1-A7.

6.1 Osallistumisen lähtökohdat asukkailla

Suurin syy siihen, miksi asukas oli lähtenyt mukaan toimintoihin, oli kiinnostus oman asuinalueen kehittämiseen. Osa asukkaista taas oli kyllästynyt asuinympäristön maineeseen, ulkonäköön ja epäviihtyisyyteen. Myös järjestetyt projektit ja niihin osallistuminen olivat asukkaille tärkeitä samoin kuin oman lähialueen hyvinvointi ja siitä huolehtiminen. Alla olevassa taulukossa kuvataan miten asukkaiden lähtökohdat toimintaan mukaan tulemiselle ovat jakautuneet. Hymynaamat tarkoittavat kuinka monta asukasta on pitänyt kyseistä asiaa tärkeänä lähtökohtana itselleen lähtiessään mukaan toimintaan.

KUVIO 2. Lähtökohtakuvi

6.2 Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Asukkaiden haastatteluista nousi hyvin esiin se, miten tärkeää on osallisuus. Jokainen haastateltavista nosti esiin oman kokemuksensa siitä, miten on kokenut oman osallisuutensa suhteessa demokratiahankkeeseen. Demokratiahankkeen tarkoituksena oli antaa asukkaille enemmän osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Yhdenvertaisuutta korostavaan demokratiakäsitteeseen kuuluu ajatus siitä, että kansalaisilla on mahdollisuus kokoontua keskustelemaan asioista (Högnabba 2014). Osa asukkaista koki kokoontumismahdollisuuksien parantuneen

Demokratiahankkeen tavallaan turvin on voinu ehkä järjestää helpommin erilaisii tapahtumii, kun on ollu tämmöne nimi tai tällänen kokonaisuus. (A3)

Mä en tiedä onks ne mun henkilökohtasii mahdollisuuksii muuten ku, et ylipäättään täntyyppiset tapahtumat, oli se sitte kaupunginosakokoukset täällä muiden asukkaiden kanssa tai kaupungin kans yhteistyössä tehdyt tapahtumat ja muut, niin sellaisten järjestäminen on ollu helpompaa. (A2)

Demokratiahanke on myös luonut jonkinlaisen pohjan kokoontumisille, antaen raamit toiminnalle. Parhaimmillaan osallistuva lähidemokratia antaa suunnan ja mahdollisuuden asukkaille osallistua ja vaikuttaa asuinalueitaan koskevaan päätöksentekoon (Högnabba 2014, 12). Näin erään asukkaan näkemys...

Tämä demokratiapilotti-hanke, sen miettiminen, että mitä se tuottais meille pasilalaisille asukkaille, niin kyllähän se on ehkä jäsentänyt tätä toimintaa. (A1)

Asukkaille syntyi myös ajatuksia demokratiahankkeen ydinsisällöstä ja siitä millaista sen tulisi olla, jotta se voisi tuoda asukkaille mahdollisuuden osallistua. Erään asukkaan kokemus toikin hyvin vahvasti esiin sen, että tietyt toiminnat vaativat suunnitelmallisuutta osallistujiltaan...

...ja nimenomaan ruvettiin ehkä enemmän miettimään, mitä tämmöinen demokratiapilotti-hanke on ja mitkä sen tavoitteet olis ja mitä pitäis tehdä, että se olis tosiaan yhteinen asukkaille. Toivon, että kun on alkuun päästy, niin tätä myös jatketaan. (A1)

Asukkaiden kokemukset osallisuuden mahdollisuuksista demokratiahankkeessa olivat hyvin erilaisia. Yksi koki, että tapahtumien järjestäminen on ollut helpompaa demokratiahankkeen aikana. Toiselle taas riitti se, että sai tietoa tapahtumista, jotta pystyi olemaan osallisena toiminnassa.

Sillä tavalla, et mä saanut tota informaatiota, tullu rohkeemmaks tulla mukaan näihin tapahtumiin mitä on ollu. Tietoa ja mahdollisuus osallistua. (A3)

6.3 Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet yhteisössä

Mitä yhteisö voi tarjota, jotta asukas pääsee osalliseksi toimintaan tai vaikuttamaan päätöksentekoon. Hyvä yhteisö ei esimerkiksi korosta liikaa yhdenmukaisuutta eikä odota, että asukkaat alkaisivat toiminaan ja käyttäytymään samalla tavoin. Vapaaehtoisuuteen pohjautuva kansalaistoiminta vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta tasapuolisesti kaikille. Asukkailla on omat tavoitteet, mutta myös ryhmän tavoitteet, joita kohti he kulkevat yhdessä. Hyvän me-hengen luomiseksi tarvitaan luottamusta. (Hyypä 2002, 26–27.) Asukkaat nostivat yhdeksi keskeiseksi asiaksi sen, että yhteisön tulee olla avoin erilaisille osallisuutta lisääville mahdollisuuksille. Pasilan Asukastalo nähtiin erilaisissa rooleissa yhteisön osallisuutta ja vaikuttamista lisäävänä paikkana.

Asukastalo on niin hyvä ku se on täs vieressä niin siihen liikkuu kyllä, harmi vaan kun asukastalo on vaan päivisin auki, että...(A3)

Asukastalon merkitys asukkaiden näkökulmasta näkyi jonkinlaisena tukipilarina ja tietoa jakavana kohtaamispaikkana.

Tääl on hirveen toimiva asukastalo, niin se on antanu mulle ihan henkilökohtaisesti tukea. Mä en aluks osannu uskookkaan miten paljon täällä tapaa ihmisiä ja mitä kaikkee tapahtuu. (A5)

Seuraavassa kommentissa näkyy hyvin se, mitä asukkaat toivoivat asukastalolta. Havainnoidessani asukkaita eri toiminnoissa sekä omiin kokemuksiin pohjautuen, huomasin alla olevan tekstin toistuvan melko usein asukkaiden puheissa. Tämä on

merkittävää siksi, että asukastalon toimintaa on ollut jo pidemmän aikaa tarkoitus kehittää ja päivittää alueen asukkaita huomioivampaan suuntaan.

Onhan täällä tietty asukastalo, joka tekee periaatteessa hyvää työtä, mut se ei tee sitä mun mielestä sitä tän alueen asukkaille. Sen toiminnan pitäis olla avoimempaa, viikonloppuisin ja iltaisin auki ja nimenomaan pasilalaisille. (A4)

Osa asukkaista koki demokratiahankkeen antaneen jotakin lisää alueelle ja sen yhteisölle. Kaikille kokemukset eivät olleet sellaisia ja tunne siitä, että koko demokratiahanke on jäänyt vain pienen aktiivisen joukon, eikä niinkään koko yhteisön toiminnaksi, näkyy vahvasti kahden haastateltavan kommentoissa.

Toistaiseksi ainakaan mitään näkyvää, ehkä sille pienelle yhteisölle, joka on siinä aktiivisesti jotain tehny, mutta niinku isommalle yhteisölle en tiedä yhtään mitään suoraan sanottuna. (A4)

Jotenkin nää tulokset tai mitä se on antanu, on jääny mun mielestä näkymättömäksi. Tulee lähinnä mieleen, et se on niinku ollu täällä, mut et sen vaikutuksista mul ei oo mitään tietoa yhteisölle. Et ehkä ainoastaan se, et se on tällä alueella ollu, niin se on vaan sellanen merkki, et tää alue on otettu johonkin erikoistarkasteluun. (A6)

6.4 Yhteistyön kokeminen demokratiahankkeessa

Asukkaat saivat myös kertoa, mitä demokratiahanke on heidän mielestään antanut yhteisölle ja heille itselleen. Monelle yhteisön ja oman henkilökohtaisen kokemuksen erottaminen toisistaan oli hankalaa. Kuitenkin useimmat asukkaat kokivat saaneensa enemmän yhteisön kautta myös itselleen. Monet kokivat, että asukasyhteistyö oli lisääntynyt, asukkaita oli tullut enemmän toimintaan mukaan ja tunne siitä, että kuunnellaan, oli vahvistunut.

Jos ajattelen tätä yhteisöä, niin minusta se on ainakin kehittänyt tätä toimintaa. Toimijoita on tullut lisää. Toimintaan on tullut mukaan nuorempia ihmisiä ja se on vähän monimuotoisempaa. (A1)

Mut ehkä se et yhdessätekemisen fiilis on kasvanu (A7)

Aktiivisuus on lisääntynyt ja ihmiset on tullu helpommin mukaan ja kyl sen erityisesti huomas siellä kaupunginosakokouksessa, että järjestään tällöinen tilaisuus, jos on vapaata keskustelua. (A2)

Lisännyt itä-pasilalaisuuden yhteishenkeä, mikä on mun mielest hiipuvasti olemassa täällä, sitä mahdollisuutta on lisätty. (A3)

Mitä demokratiahanke antoi asukkaille? Ainakin sen tarjoamien mahdollisuuksien kautta pystyttiin järjestämään paremmin toimintaa. Asukkaat kokivat, että Itä-Pasila sai positiivista huomiota demokratiahankkeen avulla.

Mul on sellanen käsitys, että itä-pasilalaisia kuunnellaan. Et enemmän tääl on mun mielestä mun korviin kuulunu, et pidetään sellasia kokouksia, sellasia kuulemistapaamisia kuin muilla alueilla jossa mä oon asunu. (A5)

Se on tuonu sellasta matalan kynnyksen tapahtumaa., jos ei oo mitään velvollisuutta jatkaa sitä osallistumista. Voisin kuvitella, et se on joillekin ihmisille madaltanut kynnystä tulla mukaan siihen toimintaan kertaluontoisesti. (A2)

Demokratiapilotista tehdyssä tutkimuksen tuloksissa näkyi, että Itä-Pasilan demokratiapilottityö onnistui siltä osin, että virasto on tullut tutummaksi ja helpommin lähestyttäväksi. Alla olevan asukkaan näkemys ei juurikaan poikkea demokratiapilotin tutkimustuloksista.

On se varmaan antanut uudenlaista potkua, että halutaan jotenkin voimakkaammin yhdessä ajaa jotain asioita, että ohan täällä paljon ollu sitä ennenkin ja paljon on kytkeytynyt sitä yleistä vaikuttamista tähän demokratiahankkeeseen, mut ehkä se on antanu sille tietynlaiset raamit. On sinällään antanu sellasta piristysruisketta, vaikka ehkä ne konkreettiset lopputulokset...(A7)

Vaikka demokratiahanke lisäsi yhteenkuuluvuuden tunnetta ja antoi uudenlaista voimaantumisen kokemista yhteisölle, jäi monia asukkaita vaivaamaan konkretian puuttuminen demokratiahankkeessa sekä se, että asioita vietiin eteenpäin vapaaehtoisvoimin.

6.5 Osallisuuden kokeminen yksilön näkökulmasta

Jotta osallisuutta voi kokea, pitää olla jokin asia, jonka kokee omakseen ja mihin haluaa päästä osalliseksi. Osallisuus voi toki olla tiedostamatonta, mutta useimmiten asukkaat hakeutuvat niiden asioiden pariin, jotka he kokevat tärkeiksi itselleen.

Mitä se sit on antanu mulle niin ilman muuta nyt niinku ison katsauksen siihen mitä tämmönen asukasyhteistyö on. (A2)

Mun täytyy kyllä myöntää, et mä en oo ollu kovin hyvin perillä, että täällä on demokratiahanke. Mä en ihan tarkkaan tiedä mitä siihen liittyy ja mitä siinä on. Et mä en oo itseasiassa tienny muuta kun sen mitä mä oon lehdissä seurannu, että täällä tapahtuu paljon, että täällä on aktiivisia asukkaita ja ne tekee kaikkia asioita. (A5)

Haastatteluista kävi ilmi, että osa asukkaista oli ollut tietämättään mukana demokratiahankkeen toiminnassa. Heille osallisuuden kokemus aukesi vasta, kun kerroin tapahtumista mitä alueella oli ollut.

Mulle tää demokratiahanke on jääny näkymättömäksi, elikkä mä en ehkä ihan osaa havainnoida, et mikä osa on sitä ja mikä ei. Elikkä mulle se on tällänen näkymätön kaupunginhanke, josta mä oon kuullu lähinnä nimen, Mä tiedän et se on ollu Pasilassa, mut mä en ollenkaan tiedä sen sisältöä, et oonks mä ajautunu sen piiriin jotenkin puolivahingossa. (A6)

Ylläolevista kommentteista voi havaita, että asukkaat ovat olleet tietämättömiä siitä, millaisia osallisuuden mahdollisuuksia heillä olisi voinut olla demokratiahankkeen aikana. He ovat olleet osittain tietoisia siitä, että jotakin toimintaa on, mutta tieto ei ole jostakin syystä saavuttanut heitä tai herättänyt mielenkiintoa riittävästi. Yhdellä haastateltavalla oli selvästi hankalaa ajankäytöllisesti osallistua toimintoihin. Myös oma henkilökohtainen osallisuus ei välttämättä ole suoranaisesti lisääntynyt, vaan hanke on tuonut uudenlaista ulottuvuutta ja näkökulmaa sekä lisännyt tietoutta alueen muista toimijoista.

En oo henkilökohtaisesti kokenut mitään, oon vaan saanut Veikolta [Asukastalon esimies]sähköpostia, mutta mä oon tienny, et mä en pääse niihin kokouksiin, enkä pääse yhtään mihinkään, koska mulla ei ole siihen aikaa ja toisaalta en ole mitään kokenu tai nähny tälläsenä niin sanottuna passiivisena henkilönä. Et ei oo lisänny tai vaikuttanu. (A4)

Toisaalta omalla aktiivisuudella on suuri merkitys sille, mitä ja miten tietoa vastaanottaa. Osalliseksi on mahdollista tulla, jos osallistuu yhteiseen toimintaan. Osallistuminen on yleensä jonkinlaista toimintaa, johon asukas voi lähteä mukaan, kun taas pelkkä osallisuus liittyy lähinnä kokemukseen siitä, pääseekö hän mukaan osaksi yhteisössä tapahtuvia prosesseja (Lehtonen 2013, 12).

Voi olla itsekkin aktiivinen ja muistutus siitä, et pitää olla ite aktiivinen ei asukastoiminta oo mitään et sinulle tarjotaan ja annetaan, vaan se on sitä osallistumista. Oman osallistumisen aktiivisuuden lisäämistä ja sen tietoisuuden ymmärtämistä, sitä se vain on. (A3)

6.6 Vaikuttamismahdollisuudet yhteistyökumppaneiden kanssa

Kysyttäessä omista vaikuttamismahdollisuuksista yhteistyökumppaneiden kanssa asukkaat kokivat yhteistyön onnistuneen melko hyvin ja tarjonneen uudenlaisia mahdollisuuksia. Myös demokratiapilottien mielestä yhteistyö yhteistyökumppaneiden kanssa yhteistyö sujui kohtalaisen hyvin (Högnabba 2014, 20). Myös erään asukkaan kokemus oli vastaavanlainen.

Ihan henkilökohtaisella tasolla ei välttämättä niin paljon, koska on niin aktiivisesti muutenkin tässä touhussa mukana, mut et toki se on monipuolistanu sitä ja tuonu tälläsen ihan uuden ulottuvuuden tähän Pasila seurankin toimintaan ja ehkä koonnu yhteen näitä eri toimijoita mitä tällä alueella on ja sitä kautta ittekin saanu paremman kokonaiskuvan siitä, ketä kaikkia täällä itseasiassa häärää ja mitä täällä tapahtuu. (A7)

Kokemuksellisen asukastiedon selvittäminen on tärkeää, jotta demokratiatyön tuloksia voidaan kehittää eteenpäin. Asukkaat kertoivat yksilötasolla demokratiahankkeen kokemuksista, mitä se oli heille antanut. Näin kaksi asukasta kuvailevat kokemuksiaan.

Aikalailta innostuin, kun tää tuli tietoon, et tämmönen mahdollisuus olis. Kun päästiin mukaan, se oli hyvä asia, se teki jäntevämmäksi tätä. (A1)

Ilman muuta ison katsauksen siihen, et mitä tämmönen asukasyhteistyö on niinku ihan päivittäisenä. Melkein vois sanoo, et joka toinen viikko on ollu jotain tähän liittyvää, et on ollu aika paljon omassa elämässä esillä. (A2)

Sosiaalisen kanssakäymisen lisääntyminen ja yhteisöllisyyden vahvistuminen olivat joillekin asukkaille merkityksellisiä muutoksia aikaisempaan, kuten alla olevissa kommentteissakin todetaan.

Tunne siitä, et ku asuu täs paikassa ja on tutustunu ihmisiin jotka asuu täällä, ehkä on jotenki lähentäny sitä suhdetta tähän paikkaan. Ehkä se on tuonut lähemmäks tän asukasyhteisön tai ainakin tietyt asukkaat. (A2)

Joo, useammin kun kuljen täällä, liikun, mul on moikkatuttuja ja ihmisiä joiden kanssa pysähdyn. Lisänny sosiaalista kanssakäymistä ihan tässä kotipiirissä. (A3)

Asukkaille oli myös tärkeää henkilökohtaisella tasolla tulla tietoisemmaksi omista vaikutusmahdollisuuksista ja yhteistyötahoista. He kuvaavat sitä kokemusta seuraavasti.

Omakin tietoisuus on kasvanut ja on tutustunut niihin virkamiehiin paremmin. (A7)

Kokee ylipäätään, et pystyy jotenki suoraviivaisesti ole yhteydes kaupungin hallintoon tai toimijoihin jonku tietyn asian tiimoilta. (A6)

Joillekin asukkaille demokratiahanke ja sen aikaiset toiminnot jäivät henkilökohtaisella tasolla etäisiksi ja saavuttamattomiksi. Näin kaksi asukasta kuvailee kokemustaan.

Ei oo näkynyt mun henkilökohtaisessa asukas- tai muussa elämässä tää demokratiahanke käytännössä, muuten kuin joinain tiedotteina. Ei oo jääny käteen mitä se käytännössä tarkoittaa. (A6)

Ei myöskään yhtään mitään. Mä oon saanut näitä sähköposteja, oisin voinu tulla kokouksiin, mut mä en valitettavasti päässy, mun pakko laittaa muut asiat edelle.(A4)

Demokratiahankkeen aikana haluttiin lisätä asukkaiden ja kaupungin toimijoiden välistä yhteistyötä sekä helpottaa yhteydenpitoa alueen asioissa kaupungin kanssa. Osa asukkaista kokikin yhteydenpidon sekä yhteistyön lisääntyneen kaupungin kanssa jonkin verran.

Justiin ehkä tärkeimpänä koota yhteen näitä eri toimijoita ja saada nää virkamiehetkin jotenkin kytkettyä siihen, tavallaan ehkä pienenlaisen pakon kautta. Että heidän on pakko tämän vuoden aikana toimia vakavissaan eri tavalla. (A7)

Toisaalta erään asukkaan mielestä ei ollut tapahtunut mitään muutosta aikaisempiin tapoihin toimia kaupungin kanssa.

Jos mä olisin käyny kokouksissa niin, nehän oli sitä varten rakennettu ja tehty, että niistä lähtee viestiä kaupungin toimijoille. Itse henkilökohtaisesti olen rajoittunut siihen, että olen toivonut lumenaurasta. (A5)

Yhdellä asukkaalla oma yhteydenpito jäi lähinnä konkreettisten arkisten yhteydenpitojen tasolle.

En tiedä miten se olisi poikennut aikaisemmasta sitten, kyl must on samalla lailla pystyny ottaa yhteyttä; katulamppu on pimeenä, niin ei se oo muuttanu mitenkään. Et mä tiedän ne väylät ja ne on vähän hitaita ja hankalia. (A3)

Lähes kaikki asukkaat olivat sitä mieltä, että on hyvä tehdä yhteistyötä kaupungin eri toimijoiden kanssa, jotta toivottuja muutoksia alueella tapahtuisi. Näin asukas kuvasi kokemustaan.

On päässyt tutustumaan kaupungin eri tahoihin. Se on ollu mun mielestä arvokasta, et ymmärtää miten se puoli siellä toimii, kuka niist asioista päättää ja se ihan tän asukasosallistumisen kannalta on hyvä juttu, et tietää sit jatkossa mihin päin on yhteydessä. (A2)

Demokratiahankkeessa Pasila Seuran ja asukkaiden yhteistyö Helsingin kaupungin kanssa vaati hyvän keskusteluyhteyden, ihmisten asiallisen ja kiinnostuneen asenteen. Tätä kautta saavutettiin hyvää kohtaamista. Näin asukas kuvaa mikä hänen mielestään oli parasta yhteistyön tuloksissa.

Minusta kaikkein parasta on se, että nyt on alettu systemaattisemmin mieltämään näitä, et mitä tällöisen kaupunginosayhdistyksen ja kaupungin pitäisi olla ja niitä asioita jotka ovat vielä lapsen kengissä. (A1)

Yhteistyö kaupungin toimijoiden kanssa asukkaiden näkökulmasta koettiin pääosin positiivisena ja tärkeänä yhteistyön mahdollistajana.

Olen ollut tämän pilotin edustajana yhdessä muiden kanssa keskusteluissa ja yrittänyt saada selville, mitä nämä Helsingin kaupungissa nämä demokratiapilottihankkeet ovatkaan. Kyllähän se on antanut meille tietoa. Olemme yhdessä yrittäneet selvittää näitä asioita meidän kannalta. (A1)

...mutta kritiikkiäkin annettiin...

Toisaalta vähän turhautumisen tunnetta tulee näissä keskusteluissa, tässä on aika paljon ollut puhuttakin kaupungin taholta, mutta sitten vähän villoja.(A1)

Voisiko olla, että asukkaat haluaisivat enemmän tekoja kuin sanoja. Kaupunkia ohjaavat hankkeissa ja niiden toteuttamisessa lainsäädäntö, joka määrittelee pitkälti sen mitä ja milloin tapahtuu. Asukkailla lähtökohdat ovat taas muodostuneet omista käytänteistä ja kokemuksista. Tämä hankaloittaa ajoittain virkamiesten ja asukkaiden kohtaamista ja yhteisen asian eteenpäin viemistä. (Lehtonen 2013,13.) Seuraavassa asukas kertoo turhautumisen tunteistaan näin...

Ehkä se on antanut myös pienen turhautumisen siitä, että näitä hankkeita on aika paljon, että kun yks alkaa, niin toinen on just loppunu. Se on vähän niinku saman asian ympärillä pyöritään, ilman, että sitä saatais sellaiseen pakettiin, joka tois jotain konkreettisia tuloksia. (A7)

Kysymyksessä, jossa kysyttiin asukkaiden kokemuksia vaikuttamismahdollisuuksista kaupungin toimijoiden kanssa demokratiapilotin aikana, selvensin vastauksien jälkeen joillekin asukkaille, mitä eri toimintoja oli demokratiapilotin aikana ollut. Yksi asukas oivalsi tässä kohtaa olleensa enemmän mukana demokratiahankkeen toiminnoissa kuin mitä hän oli ajatellut ja tehneensä yhteistyötä kaupungin toimijoiden kanssa.

Kyllä mä jollain tavalla niin käsitän, et se rahoitus, kaikki on tulossa sitä varten Itä-Pasilaan, et tää lähiönä muuttuisi paremmaksi paikaksi asukkaille. Nimi ja toimintatapa minkä mä näin, must se tuntu liittyvän just tälläseen (Yksi demokratiahankkeen toimintamuoto, yhteistyö kaupungin teatterin kanssa.) (A5)

6.7 Henkilökohtaisten ominaisuuksien merkitys yhteisötyössä

Henkilökohtaisia taitoja ja ominaisuuksia oli jokainen asukas tuonut demokratiapilottiin omien toiminta- ja ajankäyttömahdollisuuksien puitteissa. Eräs asukas toivoi asukkaita mukaan taiteilemaan.

Toivottavasti itä-pasilalaiset perheet innostuisivat maalaaman. Että tämä se on mun taito, mitä oon jollain tavalla laittanu. (A4)

Vastauksista ilmeni hyvin se, että byrokratian tunteminen on ollut monelle eduksi toiminnassa...

...ehkä siinä mielessä, et osaa lukee jotai kaupungin dokumentteja ja sen tyyppistä ja on taustaa sieltä. On ymmärtäny mistä hakee tietoa. Mut aika paljon se on ollu sellast tekstien kirjoittamista. (A2)

...mutta myös sosiaalisista taidoista sekä luovasta osaamisesta on ollut monelle asukkaalle hyötyä...

...tykkään olla esillä ja tuoda, jos annetaan mahdollisuus, julkisesti esille milloin mitäkin sanomaa. Missä vaan tarvitaan puhujaa tai hassuttelijaa tai esiintyjää niin kyl mä hirveen mielelläni lähden mukaan. Osaan kyllä toimia ihmisten kanssa yhteistyössä. (A5)

Toiselle asukkaalle ympäristön kohentaminen erilaisilla visuaalisilla ilmeillä oli luontevaa, kun taas toinen nauttii siitä, että voi tuoda omaa viherasioiden tuntemusta toimintaan mukaan...

Varmaan se puutarhurin käsi on ollu se mun, mistä mä tykkään. (A3)

Kyl mä oon sitä mieltä, et tämmöseen julkiseen tilaan liittyvä visuaalisuus, julkisen tilan ilme, mitä muissa yhteyksissä teen, siitä olis paljonkin hyötyä. (A6)

Alueella on järjestetty erilaisia tapahtumia lähes vuosittain, mutta lisää kaivataan samankaltaista toimintaa. Tähänkin oli eräällä asukkaalla osaamista...

Ja ehkä tämmönen tapahtumien organisointi ja ihmisten aktivointi ja joku taiteeseen liittyvä. (A6)

Kunnallisen päätöksenteon tunteminen sekä järjestöpuolen osaaminen koettiin henkilökohtaisena vahvuutena demokratiahankkeessa. Muutaman asukkaan mielestä on hyvä omata tietynlaista periksi antamattomuutta, jotta halutut asiat edistyvät.

Ehkä eniten se, et uskaltaa vaatia, eikä aina ota sitä virkamiehen antamaa vastausta annettuna tai lopullisena. (A7)

Ehkä mä oon tottunu toimimaan sillä tavalla, et kun otan jotain tehtäviä hoitaakseni, niin mä haluan ne sitten hoitaa, mutta myös mahdollistaa sen tekemisen myös toisille. (A1)

Edellä mainituista käy hyvin ilmi, että asukkaat ovat kokeneet demokratiahankkeen tarjonnan heille jonkinlaista osallistumisen mahdollisuutta ja kokemusta. Toiselle kokemus on ollut sitä, että on voinut saada tietoa erilaisista mahdollisuuksista osallistua, kun taas toiselle on ollut tärkeää miettiä miten demokratiahankkeen synnyttämiä mahdollisuuksia voitaisiin jatkaa alueen kehittämistyössä tulevaisuudessakin. Alla olevassa kuva on yksi esimerkki siitä, miksi asukkaiden kuuleminen ja mukaan ottaminen päätöksien teossa on tärkeää tehtäessä alueellista kehittämistyötä.

KUVA 3. Lumikasa Itä-Pasilassa sijaitsevan sillan kupeessa. Kuva otettu 2014.

Yllä oleva kuva on yksi esimerkki siitä, miten pitkään tiedossa ollut ongelma ei ole lukuisista yhteydenotoista huolimatta edennyt positiiviseen suuntaan. Kuvassa erittäin vaarallisesti sillan reunaan sijoitettu lumikasa on kuvattu viimeksi talvella 2014.

Lumikasoista on tiedotettu useita kertoja Helsingin kaupungin rakennusvirastoon ja myös Demokratiapilottivuoden aikana pidettiin kokous, jossa aihetta käsiteltiin eri toimijoiden kanssa ja asialle luvattiin tehdä jotakin. Näin ei ole kuitenkaan käynyt, joten hyvää ja asiallista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa tarvitaan edelleen ja erityisesti rakentavassa hengessä.

6.8 Ajatuksia ja toiveita alueelliseen kehittämistyöhön

Toinen tutkimuskysymykseni koski asukkaiden ideoita ja toiveita alueen kehittämistyöhön. Asukkailla oli paljon mielenkiintoisia ehdotuksia, miten asuinalueen toimintaa voitaisiin tulevaisuudessa kehittää. Haastatteluista nousi viisi (5) keskeistä kehittämisideaa. Ensimmäiseksi kehittämisideaksi asukkaat nostivat osallisuuden. Pääsääntöisesti asukkaat kokivat, että erilaisilla yhteisillä tapahtumilla, kuten kaupunginosakokouksilla, voitaisiin lisätä asukkaiden osallisuutta. Muutama asukas muisteli alueella pari vuotta aikaisemmin ollutta ”Tuulipukudiskoa”, joka oli yleisömenestys. Tapahtuma järjestettiin vapaaehtoisvoimin kaksi kertaa. Samankaltaista tapahtumaa toivottiin uudelleen. Toiseksi kehittämisideaksi asukkaat listasivat ympäristön ja siellä toimimisen. Asukkaille oli tärkeää oman lähiympäristön hyvinvointi ja siitä huolehtiminen. He toivoivat välineitä siitä huolehtimiseen, esimerkiksi laatikko, jossa olisi lapioita, haravoita sekä muita tarvikkeita. Erilaiset kokoontumistilat olivat myös yhtenä kehittämiskohteena. Kolmantena kehittämisideana asukkaat nostivat yhteistyön kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Asukkaat toivoivat yhteistoiminnan jatkumista sekä hyvää vuoropuhelua kaupungin päättäjien kanssa. Tärkeänä kehittämiskohteena oli myös taloudellisten resurssien kohdentaminen alueelle. Neljäs kehittämisen kohde oli Asukastalon toiminta. Sen erityisenä kehittämisen kohteena nähtiin avoimuuden lisääminen ja toiminnan monipuolistaminen asukkaille. Viidentenä kehittämisideana asukkaat toivoivat tiedottamisen parantamista asuinalueella, mahdollisen verkkoalustan sekä ilmoitustaulun muodossa. Tulokset ovat luettavissa myös taulukkomuodossa seuraavalla sivulla.

TAULUKKO 1. Kehittämistoiveet

Asukkaiden osallisuus	Ympäristö ja siellä toimiminen	Yhteistyö kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa	Asukastalon toiminta	Asuinalueella tiedottaminen
Aktivoida lisää asukkaita mukaan toimintaan	Kirpputoreja, kioski, vuokraus- ja lainauspiste	Yhteistyön jatkaminen ja konkreettiset kohtaamiset kaupungin virastojen ja hallintokuntien kanssa	Ilta- ja viikonloppu aukioloaikojen parantaminen	Tiedotuksen parantaminen esim. asukkaiden kohtaamispaikka verkossa, osallistumisalusta
Erilaisia tapahtumia ja toimintaa asukkaille	Taloyhtiöiden vastuuttaminen omasta pihaympäristöstä;	Pasila seuran tunnettavuuden lisääminen alueen asukkaille	Ilmoitustaulun kohentaminen	-Sähköiset infotaulut taloyhtiöiden alueille -Taloyhtiöt postituslistalle
- Asukaskokoukset - Asukasraadit	Erilaisia talkoita asuinalueella	Maahanmuuttajien kanssa yhteistyön ja osallisuuden lisääminen	Toiminnan suuntaaminen enemmän alueen omille asukkaille	Tietotekniikkataitoisten nuorten mukaantulo toimintaan
Uusia ja monimuotoisia vaihtoehtoja toiminnalle	Lämmin sisätila; Lidlin yläkerran kehittäminen asukkaiden käyttöön	Taloudellista tukea päätöksentekijöiltä asukastoiminnan konkreettisten toimintojen mahdollistamiseksi		Asukkaiden toiveiden kerääminen kyselyllä (mm. millaista toimintaa asukkaat haluavat asuinalueelleen)
Erilaisia, vapaamuotoisia verkostoryhmiä asukkaille, ilman virallista toimijuutta	Puutarhatarvikkeita asukkaiden saataville	Suhteiden ja verkostojen luominen, lisääntyminen sekä niiden ylläpitäminen		
Muutosagentti-toiminta (jo toiminnan sisällä olevat ”värväävät” uusia toimijoita)	Lähiympäristön kohentamista	Asukkaiden toiveiden ja ehdotusten kuuleminen, ”vakavasti ottaminen” osana päätöksentekoa		

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen

Itä-Pasilassa toteutettu demokratiapilotti onnistui monilta osin tavoitteidensa mukaisesti. Asukkaiden osallisuus ja osallistuminen lisääntyivät, kuten myös vuorovaikutus asukkaiden ja viranomaisten välillä. Asukkaille tarjoutui mahdollisuuksia osallistua ja päästä vaikuttamaan asuinalueensa ulkoisen ympäristön kehittämiseen. Yksi keskeinen tutkimustulos näyttääkin olevan se, että asukkaita on kuultu. Se on lähidemokratian toteutumisen sekä alueellisen asukastoiminnan kehittämisen kannalta tärkeää. Kuitenkin samanaikaisesti tutkimustuloksista ja itse tutkimuksesta nousi esiin etteivät asukkaat useinkaan koe tai näe mitä vaikutuksia heidän antamallaan panoksellaan on. Myös se, että tullaanko heidän mielipiteitään todellisuudessa koskaan käyttämään missään päätöksenteon vaiheissa, mietitytti asukkaita. Monipuolisista taidoista ja osaamisesta oli selkeästi hyötyä asukkaiden osallistuessa demokratiapilotin toimintoihin.

Tutkimuksen aikana havaitsin, että alueellinen yhteisötyö, sosiaalityö ja demokratiatyö ovat myös yhteiskunnallisesti arvokkaita työmuotoja, joita kannattaa kehittää ja jotka tulee säilyttää sekä sisällyttää osaksi sosiaalipalveluita. Asukkaat kokivat yhteiseksi kiinnostuksen alueen asioihin, ympäristön tilaan sekä yhteistyön muiden asukkaiden ja toimijoiden kanssa. Tekemäni havainnot vuoden aikana eivät eronneet siitä, mitä asukkaat kertoivat haastatteluissa. Tutkimustuloksissa näkyy, että tahtoa tehdä yhteisten asioiden eteen on, mutta kaupungin tukea kaivattaisiin enemmän, jotta konkreettisia tuloksia saataisiin. Asukkaiden kertomista parannus- ja kehittämis ehdotuksista nousi esiin, että ilman taloudellisia avustuksia he eivät usko, että niistä päästään suurintakaan osaa toteuttamaan.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksesta saadut tiedot käsiteltiin luottamuksellisesti. Tietoja ja materiaaleja on säilytetty ja käsitelty tietosuojalain mukaisesti niin, ettei niihin ole ollut kenelläkään

muulla mahdollisuutta päästä käsiksi. Myöskään keidenkään mukana olevien oikeita nimiä ei ole käytetty missään tutkimuksen vaiheessa. Kuten (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 2010, 46.) mukaan, kenenkään mukana olevien oikeita nimiä ei tule käyttää missään tutkimuksen vaiheessa. Laadullisessa tutkimuksessa tämä on haasteellista, mutta yritin toteuttaa haastattelut niin, ettei haastateltavia ollut mahdollista tunnistaa. Minua sitoi ja sitoo vaitiolovelvollisuus.

Olen ollut Itä-Pasilassa asukkaana ja aktiivisena vaikuttajana useamman vuoden ajan, joten yhteisöön pääsy, haastateltavien saanti ja muu aineistonkeruu oli helpohkoa. Haastateltavat olivat minulle entuudestaan tuttuja, jolloin haastattelut olivat haasteellisia, mutta eivät mahdottomia toteuttaa. Laadin haastattelutilanteet sellaisiksi, ettei tuttuuteni olisi vaikuttanut liikaa, esimerkiksi selkeästi rajatut kysymykset ennaltaehkäisivät haastattelun rönsyilyä. Tarkastelin käsiteltäviä asioita mahdollisimman monipuolisesti ja kriittisesti, kuitenkin oma roolini ja kokemukseni yhtenä aktiivisena asukkaana, tuttuus aiheeseen ja suhteeni tutkittaviin oli alusta alkaen selkeä; olin osa tutkimusta. Aikaisemmat kokemukseni aiheesta vaikuttivat siihen, miten ne havaitsin ja tulkitsin. Kuten Vilkka (2005,159–160) mainitsee, jokainen tutkimus on ainutkertainen kokonaisuus ja tältä osin aina tutkijansa näköinen. Kuitenkin tutkimuksella tulee olla sellainen lopputulos, johon lukija pystyy myös päätyään. Mikäli näin ei tapahdu, voidaan ajatella, ettei tutkija ole kyennyt esittämään tutkimuksen toteutustaan niin, että muutkin ymmärtäisivät tutkijan tekemiä valintoja.

Laadullisessa tutkimuksessa keskeinen tutkimusväline samoin kuin tutkimuksen luotettavuuden yksi kriteeri on tutkija itse ja näin luotettavuuden arviointi tulee koskemaan koko tutkimusprosessia (Eskola & Suoranta 1998, 211). Tutkimusprosessin aikana jouduin miettimään useasti tekemiäni valintoja suhteessa valittuihin menetelmiin. Halusin, että tekemäni valinnat antaisivat mahdollisimman tarkan kuvan tutkimuksesta ja sen toteuttamisesta. Koin, että haastattelut vahvistivat havaintojen todelliseksi tulemista, jolloin tutkittavien kokemuksista saatu tieto muuttui luotettavammaksi. Tutkittavien kokemusten kuvaaminen ja luokittelu tulee perustella selkeästi ja uskottavasti. Tästä huolimatta, joku toinen tutkija voisi päätyä toisenlaiseen tulokseen ilman, että se johtuisi tutkimukseen valittujen menetelmien heikkoudesta. (Vilkka 2005, 159.) Tässä tutkimuksessa olin pyrkinyt tuomaan asukkaiden äänen

kuuluviin siten kuin he olivat sen ilmaisseet samalla kunnioittaen heidän ainulaatuista kokemustaan tutkittavasta aiheesta.

Tutkittavien ryhmä koostui Itä-Pasilan monipuolisesta asukasaktiiviväestöstä. Tutkimus antaa hyvää ja syvällistä tietoa tutkimuksen kohderyhmästä eli Itä-Pasilan asukasaktiiveista ja heidän kokemuksistaan. Tutkimustulokset eivät ole yleistettävissä koskemaan koko Itä-Pasilan asukkaita ja heidän mielipiteitään. Tutkimukseen ei saatu yhtään maahanmuuttajataustaista asukasta. Samoin miesten sekä iäkkäämpien asukkaiden määrä jäi vähäiseksi. Toisaalta näistä edellä mainittujen ryhmien edustettavuus alueen aktiivitoiminnassa on muutenkin vähäistä, lukuun ottamatta iäkkäämpien asukkaiden ryhmää.

Tässä tutkimuksessa tutkittavana kohteena oli asiakasryhmä, jotka edustivat tälle tutkimukselle sopivaa joukkoa ja joiden kokemusten julkilausuminen oli yhteiskunnallisesti tärkeää tuoda esiin. Itä-Pasilan asukkaista koostunut tutkittavien joukko edusti sellaista asiakasryhmää, jotka olivat aktiivisia ja tietoisia omista oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan, mutta kaipasivat tukea toimintaansa. On eettisesti tärkeää, että asiakkailta on oikeus olla vaikuttamassa ja kehittämässä heitä itseään koskevia palveluja (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 188). Tästä syystä tällä tutkimuksella haluttiin osaltaan tuoda näkyväksi asukkaiden kokemuksista nousut tahto olla mukana päättämässä heitä koskevissa päätöksenteoissa.

Tutkimuksessa tulee noudattaa hyvää tieteellisen käytännön noudattamista ja se koskee kaikkia tieteenaloja. Hyvän tieteellinen käytäntö tarkoittaa sitä, että tutkija käyttää tutkimuksen tekemiseen laadittuja eettisesti kestäviä ja hyväksytyjä sääntöjä. Näitä ovat muun muassa tiedonhankinnassa ja -menetelmissä käytetty asianmukainen ja ajankohtainen oman alan tieteellinen kirjallisuus sekä oman tutkimuksen analysointi. (2005, 29–30.) Tässä tutkimuksessa noudatettiin ensisijaisesti Diakonia-ammattikorkeakoulun asettamia ”Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä” -ohjeistuksia, jotta opinnäytetyö olisi annettujen tutkintosääntöjen mukainen mahdollisimman monilta kohdin.

7.3 Aikaisempiin tutkimuksiin vertaaminen

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda asukkaiden osallisuuden panos näkyväksi alueellisessa yhdyskuntatyössä. Tarkoituksena oli myös selvittää oliko osallistuminen demokratiapilotti -hankkeeseen tuonut mitään muutosta jo aikaisemmin toteutettuihin toimintoihin. Tavoitteena oli saada tietoa ja näkökulmia aktiivisten asukkaiden kokemuksista demokratiapilotissa, avuksi alueen kehittämistyöhön.

Aiempi tutkimus alueella tehtävästä yhdyskuntatyöstä (Jaatinen 1990) kuvasi alueellisen kehittämistyön sekä asukkaiden osallistamisen merkitystä osana rakentavaa sosiaalityötä. Opinnäytetyössä haastateltavat kertoivat miten tärkeää heille oli ja on yhteistyö kaupungin virkamiesten kanssa. Myös Jaatinen (1990, 42) mainitsee tutkimuksessaan asukkaiden tahdon tehdä läheisemmin yhteistyötä kaupungin kanssa. Hänen mukaansa lähidemokratian toteutuminen vaatisi, että asukasedustuksen kautta asukkaiden ääni tulisi kuulluksi, kun asioista on tarkoitus päättää. Itä-Pasilan aktiivisten asukkaiden kokemuksista kävi ilmi, että he toivoisivat enemmän mahdollisuuksia osallistua, esimerkiksi asukasraadien muodossa. Myös Högnabban (2014) tutkimuksen mukaan uusia toimintamalleja alueille tarvitaan, jotta asukkaiden toiminta- ja osallistumismahdollisuudet parantuisivat.

Osallisuuden ja osallistumisen kokemuksia väitöskirjassaan tutkinut Lehtonen (2013, 15–16) toteaa, että paikallisia osallistumisen käytäntöjä tulisi tarkastella ja tuoda näkyväksi eri tahojen tavat toimia ja toteuttaa heille merkityksellisiä asioita. Tätä kautta pystyttäisiin paremmin ymmärtämään miten kansalaisten roolia päätöksenteossa voitaisiin kehittää. Itä-Pasilan aktiivisten asukkaiden toiveena oli, että hyvin alkanutta yhteistyötä eri virkamiesten kanssa jatketaan ja uusia toimintamuotoja kehitettäisiin lisää, jotta asukkaat pääsisivät oikeasti vaikuttamaan ja osallistumaan päätöksenteon eri vaiheisiin. Erä asukas näki tilanteen näin...

...ei me olla täs niinku sinne itse vaikuttamisen ytimeen siihen niinku et me päästäis päättämään edes jostain pienistä asioista niin sinne me ei olla vielä päästy...mut vuoropuhelu on avattu kuitenkin ja siel ja ehkä just se et se nimenomaan se niinku ei oo ainoastaan ykssuuntaista se kommunikaatio, et kyl sielt on tullu yhteydenottoja niinku myös meillekin päin, ehkä osittain senkin takia, kun siel oli se projektiorganisaatio nyt tälle demokratiapilottihankkeelle. (A2)

Itä-Pasilassa alueen kehittämistä pidettiin tärkeänä. Tällöin erilaiset hankkeet voivat olla osaltaan antamassa myönteistä lisävauhtia jo aikaisemmin suunnitelmissa olleille kehittämisideoille. Tästä hyvinä ja onnistuneina esimerkkeinä ovat Pasilan Asukastalon sekä Tampereen Lentävänniemen kansalaistalon perustamisiin liittyneet hankkeet. Molemmissa nähtiin tarve kehittää alueille jotakin pysyvää, mikä lisäisi asukkaiden osallistumismahdollisuuksia sekä yhteisöllisyyttä. Kumpikin hanke saavutti myöhemmin, osoitettuaan tarpeellisuutensa, pysyvän aseman yhtenä alueellisen sosiaalityön mahdollistajana. Itä-Pasilan aktiivisten asukkaiden toive luoda pysyvämmät rakenteet alueen kehittämiseksi vaatisi asukkaiden mielestä taloudellisten resurssien kohdentamista alueelliseen kehittämistyöhön sekä jonkinlaisen selkeän toimintasuunnitelman jota noudatettaisiin. Rahallisia avustuksia alueelle ei ole jaettu, joten toistaiseksi Itä-Pasilan asukkaat jatkavat alueellista kehittämistyötä talkoiden ja vapaaehtoistoiminnan voimin.

8 POHDINTA

Halusin tutkimuksen kautta saada tuloksia, joita en ollut etukäteen ajatellut löytäväni. Jo haastatteluvaiheessa huomasin, että asukkaiden vastauksista nousi sellaisiakin asioita, joita en ollut osannut odottaa. Tämä lisäsi entisestään kiinnostusta selvittää, mitä ja miten asukkaat olivat kokeneet demokratiahankkeen sen olemassaolon aikana vuonna 2013. Tarkoitus oli saada haastateltavilta sellaista kokemusperäistä tietoa, mikä saattaisi avata joitakin konkreettisia toiminnan muotoja alueen kehittämistyöhön. Näkyväksi saatetut kokemukset taas saattaisivat parhaimmillaan auttaa niin alueen asukkaita, Helsingin kaupungin viranhaltijoita kuin muita yhteistyökumppaneita ymmärtämään mitä demokratiapilotti oli alueella mahdollistanut asukkaille vai oliko se mahdollistanut mitään. Samalla se voisi auttaa ihmisiä toimimaan yhteisten asioiden eteen rohkeasti ja tavoitteellisesti sekä löytämään uudenlaisia vaikuttamisen kanavia.

Tässä tutkimuksessa nousi esiin ihmisten arvostus omaa asuinalueettaan kohtaan, mutta Harjun (2010, 85) mukaan, ihmisten aluetietoisuus on vähentynyt, vaikka se on ihmisten henkisen hyvinvoinnin kannalta hyvin tärkeä ja keskeinen asia. Ihmisten tulisi saada olla ylpeitä siitä, että he kuuluvat johonkin tiettyyn alueeseen, kokea merkityksellisyyttä ja tuntea paikka omakseen. Kun elää jollain asuinalueella ja oppii tuntemaan paikan historiaa, ihmisiä, tapoja ja tulee osaksi asuinalueen toimintakulttuuria, voi se parhaimmillaan lisätä osallisuuden ja yhteisöllisyyden tunnetta sekä lisätä tahtoa tehdä yhteisten asioiden puolesta jotakin tärkeää.

8.1 Oma rooli tutkimuksessa

Omalla kokemuksellisuudella on kohtalaisen suuri merkitys sille, miten asukas toimii osana asukas yhteisöä. Kokemuksellisuudella tarkoitan tässä sitä, että jokainen kokee asiat eri tavoin ja jokaisella on elämän aikana kerääntynyt monenlaisia kokemuksia erilaisista elämäntilanteista. Jokainen asukas tuo oman kokemusmaailmansa yhteiseen toimintaan ja ammentaa sitä kautta oman vahvuutensa sekä jakaa osaamisensa yhteisön hyväksi.

Pohdin opinnäytetyön aikana usein omaa henkilökohtaista rooliani tutkimuksessa. Toisaalta olin opiskelija sekä asukasaktiivi, mutta toisaalta työotteeni eri toiminnoissa asukkaiden kanssa oli hyvin ammattimaista. Tein selkeitä ohjeistuksia toimintoihin ja otin vastuuta niin tiedonkulusta kuin asukkaiden ohjaamisesta. Osallistuin moniin toimintoihin, muun muassa Itä-Pasilan ja Helsingin kaupunginteatterin yhteistyöprojektiin näyttelijänä, mutta myös materiaalin tuottajana ja kokoajana yhdessä ammattiohjaajien kanssa. Projektissa pääsin lähelle asukkaita ja heidän kokemuksiaan teatterin keinoin. Kokemus oli asukkaiden mielestä yhteisöllisyyttä lisäävää sekä piristävää vaihtelua. Olen asukkaiden kanssa tästä samaa mieltä.

Kun päätin tehdä opinnäytetyön asukkaiden kokemuksista demokratiapilotissa vuonna 2013, en arvannut miten paljon työtä joutuisin tekemään, jotta saisin kiteytettyä kaikille muillekin sen mitä itse olin havainnoinut, kokenut ja tutkinut tutkimuksen aikana. Toiveeni oli saada asukkaiden ääni kuuluviin heitä koskevassa hankkeessa, koska kokemustiedolla voidaan nähdä olevan merkitystä kun yhteisistä asioista päätetään. Totuus oli kuitenkin se, että monet asukkaat joiden kanssa demokratiapilotti - hankkeesta keskustelin, eivät lainkaan tienneet mistä oli kysymys. Monet asukkaat kokivat, että demokratiapilotti nimenä oli jo niin vaikea, etteivät he halunneet kuullakaan asiasta sen enempää. Tämä saattoi olla osittain syynä siihen, että toimijoita ei lähtenyt kuitenkaan mukaan niin paljon kuin alussa odotettiin.

8.2 Ammatillinen kasvu

Näen, että tämä opinnäytetyö ja sen toteuttaminen aihealueesta, joka oli minulle erityisen tärkeä, vahvisti omaa ammatillista kehittymistäni. Minulle oli alusta asti selvää, että yhteisölähtöinen työ olisi sitä, mitä haluaisin tulevaisuudessa tehdä ja missä haluaisin kehittyä lisää. Peilasin opinnäytetyössä omia kokemuksiani ja osallisuuttani suhteessa ammatilliseen osaamiseen. Tarkastelin ja tarkastelen opinnäyteprosessia osana ammatillista kehittymistäni. Suhteeni tutkittavaan aiheeseen oli muodostunut lähes ammattimaiseksi ja olin vienyt sitä eteenpäin siten, että jonakin päivänä toivoisin voivani hyödyntää kaikkea oppimaani tulevassa työssäni, mahdollisesti yhdyskuntatyössä. Koen, että oppiminen on ollut minulle matka ymmärtää teoreettiset käsitteet selkeämmin yhdessä omien konkreettisten kokemusten kanssa. Sosionomin

kompetensseissa reflektiivinen oppiminen mahdollistaa aikaisemmin opitun ja koetun asian uudelleen jäsentämisen, mikä taas edistää ja mahdollistaa ihmisen kehittymisen sekä ymmärryksen lisääntymisen opitun asian suhteen (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 50).

8.3 Kehitysideoita

Ihmisten osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen alueella voivat vaikuttaa monet tekijät, mutta oma näkemykseni on, että mahdollisuuksia osallistua pitää olla riittävän paljon sekä toimintaa pitää olla tarjolla monipuolisesti, jotta mahdollisimman monet ihmiset lähtevät mukaan toimintaan. Yksi todella tärkeä tekijä on aikataulujen väljyys. Kaikkien toimintojen ei tulisi olla liian aikataulutettuja, jotta ihmisillä olisi mahdollisuus osallistua silloin kun se heille sopii parhaiten.

Jotta avointa demokratiaa voitaisiin toteuttaa asuinalueilla, vaatisi se pontimukseen avoimen yhteydenpitämisen mahdollisuuden, esimerkiksi asukasraateja tai verkossa olevia osallistumisportaaleja. Taloudellisen tuen merkitystä ei myöskään voi koskaan aliarvioida. Tiettyjen toimintojen mahdollistamiselle olisi hyvä olla jonkinlainen eri kaupunginosille suunnattu budjetti, joista asuinalueella toimivat viralliset tahot, kuten Itä-Pasilassa toimivat Pasilan Asukastalo tai Pasila Seura, voisivat kantaa vastuun. Yhdessä asukasraadissa päätettäisiin miten rahat kohdennetaan eri toimintoihin.

Hyvin ajankohtaisena asukkaista nousevana vaikuttamis- ja osallisuusilmiönä näen Helsingin kaupungin omien asukastalojen puolustamiseksi perustetun kansalaisaktiiviryhmän, ”Helsingin kaupungin Asukastalojen puolesta -verkosto”. Mukana ryhmässä on asukastalojen käyttäjiä sekä työntekijöitä, mutta myös poliittisia päättäjiä. He ovat nousseet yhdessä herättelemään keskustelua asukastalojen merkityksestä yksittäiselle kansalaiselle. Heidän näkemyksensä on, että asukastalojen lakkauttaminen lisää syrjäytymistä mikä taas maksaa yhteiskunnalle enemmän kuin yhden asukastalon ylläpitäminen. Asukastalojen tunnustaminen osaksi onnistunutta lähidemokratian toteuttamista, edellyttäisi yleistä asenteiden ja arvojen muokkaamista päättäjien taholta. Asukastalot tekevät hiljaista sosiaalityötä asuinalueiden keskiössä, kohdaten asukkaat tasavertaisina kansalaisina, vaikuttajina ja osallistujina.

Lähidemokratian mahdollistuminen asuinalueilla tarvitsee tiloja, hyviä yhteistyökumppaneita ja avoimuutta, jotta demokratian toteuttaminen ja osallisuuden kokeminen voisi onnistua.

Mielenkiinnolla seuraan myös uutta Helsingin kaupungin Osallisuus ja neuvonta - yksikön toimintaa, joka on aloittanut toimintansa uudistetussa keskushallinnon kaupunginkansliassa. Tämän yksikön tehtävänä on huolehtia muun muassa vuorovaikutustyön ja sähköisten osallistumispalveluiden kehittämisestä, kaupunkitasoisesta koordinoinnista sekä asukasosallisuuteen liittyvien avustuskokonaisuuksien hoidosta yhdessä kaupunginhallituksen kanssa (Helsingin kaupunki 2014). Toivotaan, että nämä tarjotut yhteistyömahdollisuudet tulevat antamaan asukkaille mahdollisuuden saada ajanmukaista tietoa sekä päästä vaikuttamaan ja osallistumaan heitä koskevissa päätöksenteoissa. Onnistuessaan tämä tulee edistämään ja lisäämään asukkaiden ja kaupungin välistä vuorovaikutteista yhteistyötä, mutta ennen kaikkea nostamaan asukkaiden omien kokemusten ja näkemysten painoarvoa yhteiskunnassa ja poliittisessa päätöksenteossa.

8.4 Lopuksi

Nyt kun demokratiapilottivuoden kokeiluvaihe on ohi ja aikomuksena on saada haluttuja toiveita muutettua todellisiksi, haluaisin lopettaa tämän opinnäytetyön positiiviseen näkymään Itä-Pasilan yhteisön tulevaisuudesta. Kuten asukkaiden toiveista nousi esiin, alueelle toivottiin parempia keinoja viestiä ja tiedottaa ajankohtaisista asioista sekä alueen tapahtumista. Yksi asukkaiden keskeinen toive tiedottamiseen oli uusi ilmoitustaulu. Noin kaksi viikkoa sitten Helsingin kaupungin viestintäpäällikön kanssa järjestetyssä tapaamisessa asia nousi uudelleen esiin. Hän lupasi selvittää, olisiko ilmoitustaulun hankkiminen alueelle mahdollista, milloin ja millä ehdoilla. Pasila Seura lupasi ottaa vastuulleen ilmoitustaulusta huolehtimisen yhdessä Pasilan Asukastalon työntekijöiden kanssa. Tätä lopputekstiä kirjoittaessani voin hyvillä mielin todeta, että Itä-Pasilan asukkaat tulevat saamaan kauan odotetun uuden ilmoitustaulunsa vielä tämän vuoden aikana.

LÄHTEET

- Bäcklund, Pia & Kurikka, Päivi 2008. Kuntademokratia helsinkiläisten kokemana. Teoksessa: Pia Bäcklund (toim.) Helsinkiläisten käsityksiä osallisuudesta. Tutkimuskatsauksia 2008:7. Helsingin kaupungin tietokeskus
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Etnografia. Tampere: Vastapaino.
- Hakala, Juha T. 2010. Tutkimusmenetelmän valinnasta. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund & Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 58–79.
- Harju, Aaro 2010. Yhteisellä asialla. Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Helka 2014. Helsingin kaupunginosayhdistykset/Pasila. Viitattu 14.1.2014
<http://kaupunginosat.net/pasila/pasila-seura-mainmenu-906>
- Helsingin kaupungin tietokeskus 2012. Helsinki alueittain.
http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/13_04_30_Hki_alueittain2012_Tikkanen.pdf
- Helsingin kaupunki 2013. Itä-Pasilan lähidemokratia-hanke 20122013. Helsingin kaupunki. Demokratia. <http://demokratia.hel.fi/pilotit/asukkaat-aktiivisina-it%C3%A4-pasila-iskussa>
- Helsingin kaupunki 2013. Strategiaohjelma 2013–2016. Viitattu 2.2.14.
http://www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2013/Strategiaohjelma_2013-2016_Kh_250313.pdf
- Helsingin kaupunki 2014. Demokratia. Viitattu 1.4.14.
<http://demokratia.hel.fi/uutiset/yleiset/kaupunginjohtaja-ja-pilotit-summasivat-kokeiluvuoden-kokemuksia>
- Helsingin kaupunki 2014. Palveluja kaupungisosittain. Pasila. Kaupunginosasivut.
<http://www.hel.fi/hki/helsinki/fi/Kaupunginosasivut/Pasila#jou>
- Hirsjärvi, Helena & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

- Hirsjärvi, Helena 1997. Aineiston hankinta ja analyysit. Teoksessa Sirkka Hirsjärvi, Pirkko Remes & Paula Sajavaara (toim.) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä, 176–222.
- Högnabba, Stina 2014. ”Unelmia, pikavoittoja ja pöhinää”. Helsingin demokratiapilottien tulokset. Tutkimuskatsauksia 2014:1. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Itä-Pasilan demokratiapilotti 2013. Asukkaat aktiivisina – Itä-Pasila iskussa. Loppuraportti. Helsinki.
- Jaatinen, Katariina 1990. Yhdyskuntatyön kokeilu Pasilassa 1985–90. Julkaisuja 1. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus.
- Kalliolan Settlementti 2014. Tietoa Kalliolasta. Historia. viitattu 26.3.14.
<http://www.kalliola.fi/Kalliolansetlementti/Sivut/Historia.aspx>
- Korkiamäki, Riikka 2008. Yhteisösosiaalityö kansalaisyhteiskunnan ja asiakastyön rajapinnassa. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla. Jyväskylä: PS-Kustannus 156.
- Krok, Suvi 2008. Kerrostalonaapurusto yhteisöllisyyden kokemuksena. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla. Jyväskylä: PS-Kustannus. 193207.
- KvaliMOTV i.a. Viitattu 20.3.2014.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Lappalainen, Sirpa 2007. Mikä ihmeen etnografia. Teoksessa Sirpa Lappalainen, Pirkko Hynninen, Tarja Kankkunen, Elina Lahelma & Tarja Tolonen (toim.) Etnografia metodologiana. Tampere: Vastapaino 914.
- Lehtonen, Heikki 1990. Yhteisö. Tampere: Vastapaino.
- Lehtonen, Pauliina 2013. Julkisesti uskottavat. Kansalaisten kokemuksellinen tieto ja performatiiviset osallistumiskäytännöt. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Matthies, Aila-Leena 2008. Kansalaisosallistuminen ja yhteisöllisyys eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan murroksessa. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla. Jyväskylä: PS-Kustannus. 25–42.

- Metsälä, Riia & Leinamo, Kari 2013. Lähidemokratiaa etsimässä. Vaasa: Vaasan Yliopisto, Lévon-instituutti 2013.
- Metsämuuronen, Jari 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia –sarja 4. Helsinki: International Methelp Ky.
- Mäkinen, Päivi; Raatikainen, Eija; Rahikka, Anne & Saarnio, Tuula 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY pro Oy.
- Payne, Malcolm 2005. Modern social work theory. Third edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Putnam, Robert D. 2000. Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community. New York: Simon & Schuster.
- Puurunen, Pia & Röpelin, Anne-Mari 2004. Kohtaamisia lähiötyössä. Jane Addamsin setlementtityö 1800–1900 lukujen taitteessa ja vanhemmuuden tukeminen nykypäivän lähiöprojektissa. Teoksessa Piia Puurunen & Anne-Mari Röpelin (toim.) Arvot, aatteet ja auttamisen arki. Kuopio: University Press, 151–180.
- Roivainen, Irene 2004. Setlementti välissä olemisen tilana. Teoksessa Tuula Helne, Sakari Hänninen & Jouko Karjalainen (toim.) Seis yhteiskunta-tahdon sisään! Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy, 149–165.
- Roivainen, Irene 2008. Onko yhdyskuntatyö katoamassa suomalaisesta sosiaalityöstä? Teoksessa Irene Roivainen, Marianna Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla. Jyväskylä: PS-Kustannus, 25–42.
- Sjöblom-Pekola, Marianne & Sjöblom, Stefan 2002. Kansalaisten osallistumisaktiivisuus muutoksessa. Teoksessa Kirsi Kohonen & Toni Tiala (toim.) Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Helsinki: Sisäasiainministeriö, osallisuushanke.
- STM= Sosiaali- ja terveysministeriö 2014. Osallisuuden edistäminen. viitattu 9.1.2014. http://www.stm.fi/hyvinvointi/osallisuuden_edistamine
- THL=Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2014. Kaventaja. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen. Osallisuus. http://www.thl.fi/fi_FI/web/kaventaja-fi/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus viitattu 10.1.2014
- Toivonen, Mari 2008. Mansikkapaikka on kuin...hengähdyspaikka arjen keskellä. Teoksessa Irene Roivainen, Marianna Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi

Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla. Jyväskylä: PS-Kustannus, 141–151.

Wallèn, Björn 2005. Kyllä kansalaisuudelle. Aloitteita ja esimerkkejä pohjolasta. Helsinki: Kansanvalistusseura,.

Vilka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

VM=Valtionvarainministeriö 2012. Lähidemokratia edellyttää uusia toimintamalleja sekä muutoksia asenteissa. Tiedote 169/2012. viitattu 27.3.14
https://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/01_tiedotteet/20120918Laehide/name.jsp

Väisänen, Veikko; Immonen, Tuula & Ojaksela, Anu 2011. Setlementtityön juurilla nykyajassa. Kuvaus Itä-Pasilan asukastalon ensimmäisistä vuosista 2008–2010. Kalliolan Setlementin julkaisuja 4. Helsinki: Kalliolan kannatusyhdistys ry.

LIITE 1: Saatekirje

Saatekirje sekä suostumus opinnäytetyöhön liittyvään haastatteluun ”Asukkaiden osallisuuden kokemuksia Itä-Pasilassa”

Hei.

Lähestyn sinua kirjeellä, koska olet aikaisemmin ilmaissut kiinnostuksesi osallistua opinnäytetyöhöni sisältyvään haastatteluun. Haastattelut ovat teemahaastatteluita ja aiheena on oma kokemuksesi osallisuudesta lähidemokratia-pilottivuoden aikana tapahtuneisiin toimintoihin, sekä kokemuksesi siitä miten tuo on vaikuttanut sinuun. Haastatteluista saadut vastaukset tullaan muokkaamaan sellaiseen muotoon, ettei niistä pysty tunnistamaan haastateltavaa.

Suostun, että Diakonia ammattikorkeakoulun sosionomi-opiskelija Heidi Jokinen saa haastatella minua ja käyttää haastatteluista kerättyä materiaalia opinnäytetyön tutkimuksellisiin tarkoituksiin.

Ystävällisin terveisin:

Heidi Jokinen

Päivämäärä:

Allekirjoitus:

LIITE 2: Taustatietolomake

Haastateltavien taustatietolomake

1. Ikä
2. Ammatti
3. Kuinka kauan olet asunut alueella (Itä-Pasilassa)
4. Kuinka pitkään olet toiminut asukasaktiivina alueella (Itä-Pasilassa)
5. Mikä sai sinut lähtemään mukaan asukastoimintaan?

LIITE 3: Haastattelurunko

1. Miten olet kokenut demokratiahankkeen vaikuttavan osallistumismahdollisuuksiisi asukastoiminnassa?

- Mahdollisesti tarpeellisia tarkentavia kysymyksiä

2. Mitä demokratiahanke on mielestäsi antanut

a.) yhteisölle?

b.) sinulle?

- Mahdollisesti tarpeellisia tarkentavia kysymyksiä

3. Miten koet voineesi vaikuttaa yhteistyöhön kaupungin toimijoiden kanssa demokratiapilotin aikana?

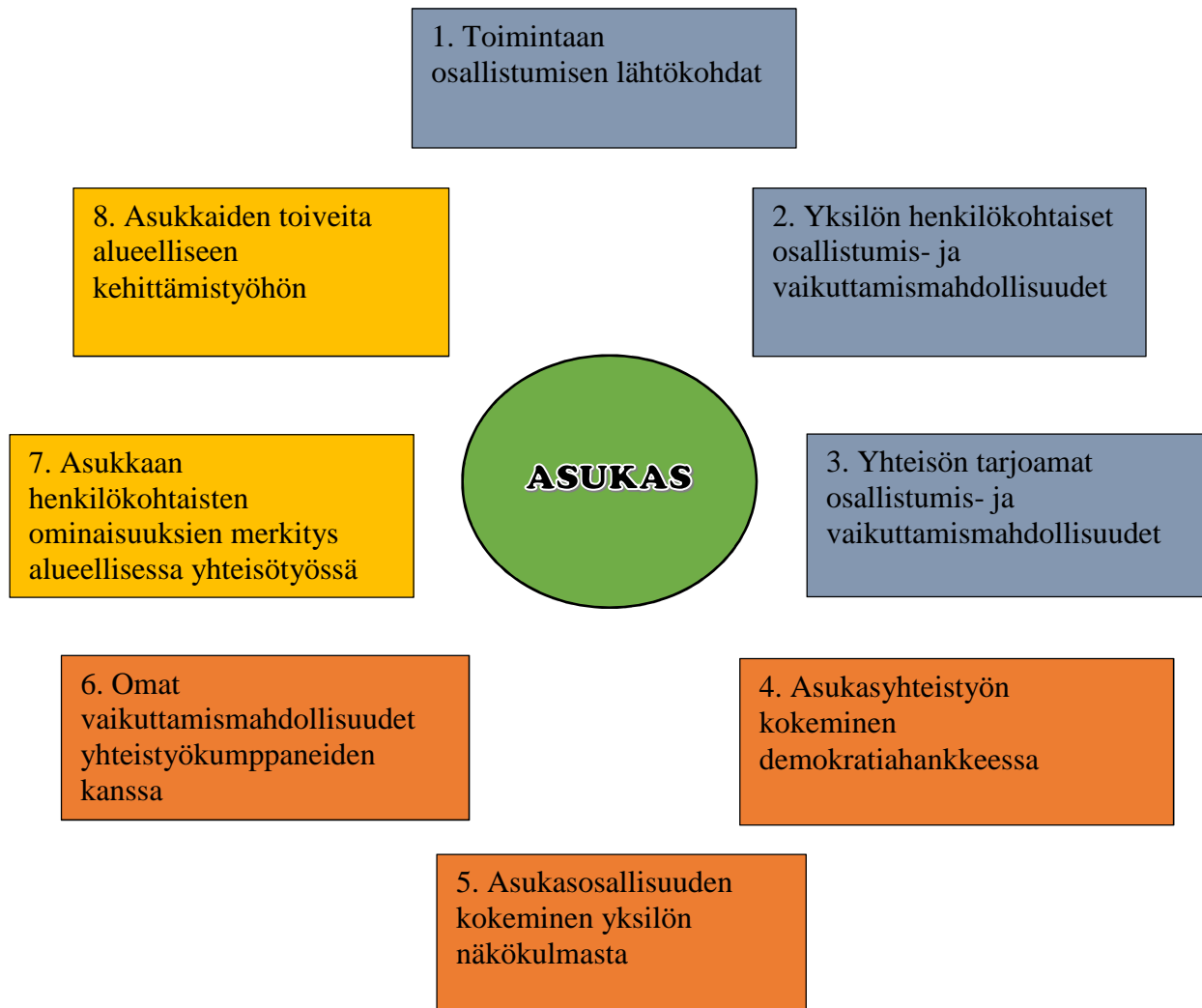
- Mahdollisesti tarpeellisia tarkentavia kysymyksiä

4. Mitä henkilökohtaista osaamista ja taitoja tai kykyjä olet mielestäsi tuonut demokratiapilottiin?

5. Millaisia kehitysideoita/toiveita sinulla on asuinalueesi yhteisön asukastoiminnalle?

6. Muuta mainittavaa haastateltavalla?

LIITE 4. Teemoittelukuvio

KUVIO 2.

1. Toimintaan osallistumisen lähtökohdat asukkailla, 2. Yksilön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet, 3. Yhteisön tarjoamat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet, 4. Asukasyhteistyön kokeminen demokratiahankkeessa, 5. Asukasosallisuuden kokeminen yksilön näkökulmasta, 6. Omat vaikuttamismahdollisuudet yhteistyökumppaneiden kanssa, 7. Asukkaan henkilökohtaisten ominaisuuksien merkitys alueellisessa yhteisötyössä, 8. Asukkaiden ajatuksia ja toiveita alueelliseen kehittämistyöhön.